

БЮЛЕТЕНЬ

Українського Визвольного Руху

Bulletin of the Ukrainian Liberation Movement

Bulletin der Ukrainischen Befreiungsbewegung

Січень-лютий 1953 р.

Періодичне видання

Ч. 10-11

Політика США і еміграція

Міжнародна ситуація з приходом до влади республіканців різко змінилася. Американська зовнішня політика взяла певний курс, який, треба думати, кладе край невизначній, пасивній, декларативній політиці Трумана. Само собою, що США не є єдиним фактором, що вирішує долю світу, але США є наймогутнішою державою, від якої залежить хід, характер і напрямок майбутніх подій. Але значення Зах. Європи і значення антикомуністичних потенціальної сил поневолених більшовизмом народів ні в якому разі не може бути скинено з рахунку. Було б фатально помилкою думати, що майбутні завдання вільного світу вирішать самі США, а решта може закласти руки до кишені і в кращому випадкові дати собі труд читати про міжнародні події в часописах, а деколи і давати милостиві свої поради. На жаль, ця фатальна помилка робилась і робиться до останнього часу. Коли придивитися до Західної Європи, то вражає спокій її, несвідомість того, що комунізм уже владно стукає в двері, і залишається тільки відчинити їх і стати на коліна. Ще і сьогодні на Заході є чимало політичних сліпців, які вірять (а, вірніше, для самозаспокоєння хотять вірити), що з комунізмом можна домовитися, що компроміс з ним є можливим і фальшива теорія мирного співжиття комуністичного і вільного світу є реальна. Мужі Заходу та й багато американців заспокоюються тим, що вони є антикомуністами, забуваючи, що бути просто некоммуністом це не означає нічого, це є формула без жодного ідеологічного і практичного змісту. Захід — повний протиріч без певного плану, морально нестійкий, безвільний і, нібито, загіпнотизований і приспаний більшовицьким удавом. Дивно це, але треба визнати рішуче, чи не політичні Манілови на зразок Рузвельта, Блюма, Бевана, Етлі, Трінгве Лі підготували і сприяли більшовикам утримуватися при владі і посилити її до фантастичних меж? І ці ж пани кричали і кричать, що вони антикомуністи. І цей антикомунізм полягає в тому, що коли генерал Ріджувеї вважає потрібним мати для захисту

Європи близько 100 дивізій, то європейські держави атлантичного б'юроку спромоглися з трудом створити тільки 25.

Не можна ж вимагати від американців, аби вони посилали своїх синів лити кров на захист Зах. Німеччини та й взагалі цілої Зах. Європи. Для кожного ясно, що для захисту від більшовицького нападу потрібно створити німецькі збройні сили і тим самим посилити загальну європейську армію. Неприязне становище, яке зайняли по цьому питанню деякі політичні чинники західно-європейських держав унеможливають канцлерові Аденауєрові полагодити справу утворення німецької армії. Цікаво, невже політичні діячі не розуміють, що їх чекає, коли і в Бонні, і в Парижі та взагалі по цілій Західній Європі охоронну службу будуть нести советські патрулі. Невже ж тисячі втікачів щоденно з советської зони Німеччини ще мало промовляють до розуму і серця людей, які несуть відповідальність за долю Європи.

Але справа стоїть так, а не інакше всупереч логіці і розуму.

Головний сенс нової політики президента Айзенгауєра і його державного секретаря Даллеса полягає в тому, що політиці поступок, конференцій, політичної балаканини, пасивності покладено край. Войовничому комунізмові буде даватися всюди активна відсіч, де він наслідиться реалізувати свої агресивні задуми.

Другим істотним пунктом нової політики США є анулювання секретних погоджень, підписаних Рузвельтом, Сталіном і Черчилем в Ялті в 1945 році та інших містах.

Надзвичайно велике значення має заява Аденауєра, що «вільні народи не можуть користуватися свободою, якщо в світі існують нації, які перебувають в комуністичній неволі». І США ставить своїм завданням повернути волю цим націям, підкреслюють разом з цим, що визволення поневолених комунізмом народів має статися не шляхом війни, не силою зброї, а мирними заходами.

Але миролюбство Айзенгаера не означає миролюбство за всяку ціну. Ні, воно має межі, і ці межі диктуються християнською етикою, принциповістю і рішучим відмовленням від практики 1945 року. Підкреслення елементу моралі в новій політиці США є найбільш відрадним явищем, яке дає підстави вірити, що з приходом Айзенгаера дійсно й недвозначно постала нова фаза в міжнародному становищі, коли загарбницькому комунізмові будуть підрізані крила і будуть створені умови для повного його знищення. Нова політика Айзенгаера поширює також базу антикомуністичних сил, розв'язує їх вимушену бездіяльність. Про це ясно свідчить намір Айзенгаера про зняття бльокади з формози і відкликання американської флотії з формозьких вод. Цим в антикомуністичну боротьбу на теренах Азії, зокрема Китаю, включиться нова сила — національні армії генерала Чан-Кай-ші.

Не тяжко бачити, що курс, взятий Айзенгаером, творить для Кремля надзвичайно складну й несприятливу ситуацію. В попереднє «вольготне» життя совєтів забився осиковий клин.

Але буде несправедливо розцінювати сучасну міжнародну ситуацію, робити передчасно і самовпевнено висновки, уявляти собі сучасну політику США вже ясно накресленою і стабілізованою. В майбутньому ще багато прийде перешкод. Ще соціалісти всього світу будуть бити себе в груди і кричати, що Айзенгаер — мілітарист, що він веде світ до нової війни. Без сумніву, будуть настирливі спроби затримання переведення міроприємств, намічених Айзенгаером, і пройде немалий час, поки здійсниться ця конче необхідна, єдино розумна нова, ясна і тверда політика.

В світлі цього нового, про що говорено вище, треба розглядати і сучасний стан і завдання нашої політичної еміграції. Безперечно, що ця еміграція може не стати політичною силою тільки в тому разі, якщо цього вона не хоче чи на це вона нездібна. В свідомості чужинців все більше і твердіше закріплюється думка, що політичній еміграції належить важлива роль, як рушійній антикомуністичній силі, що з наступному двобою двох світів може набагато зменшити і матеріальні і фізичні втрати в часи війни або заворушень у середині ССРСР. І такі сприятливі умови, здавалося б, еміграція повинна була б використати і знайти належне їй місце в антибільшовицькій акції. Але цього нема. Еміграція не стала й не стає політичною силою. Вона зайнята чим завгодно, тільки не тим, що є для неї єдиним обов'язком і єдиним виправданням свого існування. Для того, щоб прийти до таких висновків, досить приглянутися до процесу створення Координаційного Центру Антибільшовицької Боротьби. Другий рік іде невпинна гризня, боротьба, взаємне поборовання, розколи, наклепницькі кампанії тощо. Нема жодної ознаки, що еміграція успішно йде до загального об'єднання своїх сил, а навпаки: є всі ознаки,

що еміграція ще більш дробить свої ряди, ще більш поглиблює розходження поміж окремих груп і ще більш втрачає свою значеність для справи визвольної боротьби поневолених комуністами народів. І що цікаво: коли, переборюючи безліч труднощів, дев'ять російських і національних організацій спробували такі утворити Центр і почали організовувати далі роботу, саме в цей час, як за сигналом, почалася кампанія проти Центру, що ні на хвилину не припиняється і не затихає. І справа, і зліва, і з боку росіян, і з боку націоналів, а особливо з боку запоморочених хворих на *mania grandiosa* (манію величі) українців іде цькування і організацій і окремих осіб, гістеричні заклинання про месіянську роль організації самого маніяка, охаяння всіх і всього. Темпи і обсяг цієї «діяльності» посилюються і поширюються. Досить було, наприклад, «Українських Вістей», «Сучасних Україн», Майстренків і інших, аж ні! З лютого місяця п. Багрянний випускає дивовижний за змістом і складом журналістський часопис «Освобождение» в російській мові, і головний зміст статей — це стрілянина по Координаційному Центрові та його керівникам. Для чогось вміщено там статтю соціаліста Алексинського, бувшого члена Державної Думи, на тему: «Коні їдять сіно, а Волга впадає в Каспійське море». В одному номері п. Авторханова хвалять, в другому лають, а в самих «Українських Вістях» просто носять. З п. Ніколаєвським таке саме. Що це за часопис, хто його, власне, видає, пощо він здався, чий погляд він репрезентує, якої політичної та громадської організації? Невідомо. Кола УНРади, бандерівські, угаверівські перебувають у стані стабільних переговорів і не виходять з фази спроб консолідації українських сил. А в загальному — куди не кинь, всюди клин.

Час академічних розваг пройшов. Все мусить стати на рейки практичної і конкретної роботи. Може в Координаційному Центрі не все гаразд, але це тільки означає, що йому треба допомогти, взявши активну участь в його роботі. А тільки критикувати, бачити перед собою лише вузькі партійні інтереси, це нікому непотрібно, і це і зводить діяльність еміграції до рівня політичної клоунади. Безперечно, що багато є здорових сил в еміграції, і вони здібні підняти тягар, який покладений на еміграцію силою утворених обставин. Але деконструктивні сили не можуть усвідомити хоч би того, що вони не перешкоджали іншим. І ми дуже були б задоволені, якби вони це врешті-решт усвідомили і залишили всіх незгідних з ними в спокої.

Хочемо вірити, як висловився один журналіст, що «міцний і свіжий вітер, що подув з другого берегу Атлантичного океану, утворить, врешті, і той новий «клімат», без якого неможлива оборона Європи». Будемо надіятися, що цей вітер освіжить голову деяких наших емігрантських політиків і витверезить їх.

Підсумки 1-ої конференції УДС

20 грудня 1952 року, як про це повідомлялось в минулому «Бюлетені», в м. Мюнхені відбулася 1-ша Конференція Українського Демократичного Союзу. Як відомо нашій громадськості, УДС являє собою складову й невід'ємну частину Українського Визвольного Руху, що своєю участю нарівні з іншими демократичними об'єднаннями започаткував в жовтні місяці 1951 року в м. Фюрстенфельдбруці нову течію в житті нашої української еміграції. Своєю настановою й тактикою боротьби новий Рух на скитальщині має відмінні риси від українських націоналістично-шовіністичних угруповань. Ця відмінність проходить червоною ниткою й в програмі Українського Демократичного Союзу. Починаючи з кінця літа 1951 року й до моменту 1-ої Конференції 20 грудня 1952 року відбулися лише вузькі наради фундаторів УДС й на кожній з них ставилося програмове питання організації. Перед учасниками нарад постали досить тяжкі завдання: дати науково-об'єктивну оцінку історії минувшини, зробити аналіз складних процесів боротьби України за свою державність, особливо у відрізок часу від 1917 року й до сьогодні, та намітити правильні шляхи боротьби на майбутнє, цебто, бачити долю нашої Батьківщини в її історичній перспективі. Наскільки це була цінна праця фундаторів Союзу в її нарадах, як виявили всни свою мудрість в рішеннях — це апробує в своїх підсумках наступна генерація нашого народу. Мусимо сказати, що зроблена велика робота, й ми певні того, що ці програмові настанови 1-ої Конференції є відгук переважаючої маси наших скитальців і тим самим відображують волю воюючої України, а так само й інших народів ССРСР в боротьбі з комуністичним пануванням.

Що є суттєве в програмі УДС?

Перше: Непохитна віра, що неминуче наступить момент революційного зриву, який може постати чи то в результаті внутрішньої боротьби мас з диктатурою комунізму, чи як поштовх ззовні, і який започаткує нову еру в історії народів ССРСР, ім'я якій — народовластя й народсправство. Це є наріжний камінь програмової настанови Українського Демократичного Союзу в оцінці рушійних сил майбутнього етапу, що може наступити кожночасно.

Друге: Питання суверенних прав України на самовизначення, а рівно ж і форма державного управління та взаємин з Росією, а так само з іншими народами нинішнього ССРСР, вирішуються після повалення советської влади на всій території, що її окупували комуністичні можновладці. Ці основні права вирішуються на основі демократичного волевиявлення в спосіб всенароднього плебісциту, чи то в інший подібний спосіб.

Третє: наш програм ясно й чітко підкреслює той факт, що обов'язковою передумовою досягнень цих історично-важливих і відповідальних завдань, є

консолідація всіх українських демократичних сил та рівно ж об'єднання їх з антикомуністичними партіями та групами інших народів і насамперед з російським народом, що в однаковій мірі є уярмлений системою Комуністичного Інтернаціоналу. Ось це ті три найосновніші засади, що в образному виразі є трьома китами, на яких базує свій програм УДС.

Не заувальовуючи, без всяких облудних слів чи фраз, УДС виразно вбачає перспективу майбутнього України в творенні на Сході Європи єдиного моноліту в формі Союзу з іншими народами й в першу чергу з демократичною Росією. З нашого глибокого переконання розквіт всіх творчих національних сил нашої Батьківщини ми вбачаємо лише в цьому Союзі народів нинішнього ССРСР. Тому УДС всіма своїми силами, що можуть бути в його розпорядженні, буде закликати свій нарід не поривати економічних та культурних зв'язків з народами ССРСР з моменту повалення советського режиму, але разом з цим, базуючись на принципі народо-властя й народоправства, УДС підкориться першому-ліпшому рішення свого народу, що буде виявлено в час всенароднього голосування. Отже, в цьому аспекті, УДС є організація, що в своїх діях підтримуватиме тезу непередішенства. Тому наша засаднича позиція — не нарід для організації, а організація для народу, а його воля для нас понад усе. В такому ставленні до народу кожна його організація буде непереможною в боях за свободу, а також і в будівництві Держави. Є річ неможлива вкоротці з'ясувати й розповідати план майбутньої діяльності УДС. Це буде зроблено в цілому ряді статтів, через видання спеціальних брошур, чи в публічних виступах. А між тим, уже нині нам хотілось би подати до відому нашій громадськості, що кардинальні питання програму, як наприклад: соборність майбутньої України та її самостійність зберігає свою повну силу й в такому об'ємі, як це диктуватиметься інтересами союзних держав, що творитимуть майбутній моноліт на Сході Європи. Різниця поміж нами та націоналістично-шовіністичними, українськими організаціями полягає в тому що УДС не запланує в своїй діяльності війну з власним народом за ідеї соборності й самостійності, а Росію та його нарід не розглядає як імперіялістів. Ми віримо щиро в свій нарід, в його політичну зрілість та далекозорість та що він зуміє мудро розв'язати всі справи його національного буття, виходячи зі своїх власних інтересів й інтересів своїх сусідів. Недарма народня мудрість що обставину виразила формулою: не шукай хати, а шукай доброго сусіда.

Ми сполучаємо ідеї суверенних прав народу України з питанням найтісніших зв'язків з демократичною Росією. Ми не маємо потреби ставити гаті на майбутніх кордонах України та давати

постріли по Москві, аби від неї залишився пустир з трьома вербами. Цю божевільну «філософію» ми залишаємо на потіху нашим ідеологічним супротивникам із націоналістично-шовіністичного табору. Ми маємо інший шлях і про нього ми розповідатимемо в деталях.

Наприкінці цих думок мусимо визначити ще один момент, що зайняв в роботах конференції багато часу — це питання кадрів. Розпорошеність наших збігців, їх неорганізованість ставить цю проблему як гершочергову не лише для УДС, а й з цілому для справи творення єдиного антикомуністичного фронту. Правильне розташування кадрів, вилучення з загальної маси найбільш обдарованих та талановитих, що здатні до творчої наукової пра-

ці в галузі теорії та практики боротьби, осіб з великим організаторським хистом та ініціативою до праці, кадри, що здатні нести на своїх плечах весь тягар складної й тяжкої боротьби, непримиренних антикомуністів — ось та настанова конференції, що її виразно й чітко та з великим наголосом зобов'язала провести в життя обраному Центральному Бюро УДС.

Будемо сподіватися, що за підтримкою свого членства та симпатиків нашого Руху, в тісному єднанні з іншими організаціями Українського Визвольного Руху УДС сприятиме й дальшому поширенню лав наших організацій, що означатиме вихід бойових сил на широку дорогу в змаганні за наше світле майбутнє.

Національна ідея та шовіністичний націоналізм

Дуже часто поняття національна ідея, національні інтереси і поняття націоналізму в вузькому розумінні цього слова змішуються і породжують багато ідеологічних і практичних помилок. Спробуймо обговорити це питання та пояснити значення його в політично-громадському житті. Нерозуміння й змішування значення цих слів і спричинило в значній мірі сьогодишнє становище, що його займають українці у вільному світі. Коли ми, українці, зараховуємо себе до великих націй світу і вимагаємо, аби нас було краще трактовано, то перед усім ми мусимо перед вільним світом показати свою вартність. Я не хочу закидати, що в цьому питанні винний цілий наш нарід, чи наші політики. Ні, вони є невинні. Їх не можна обвинувачувати за те, що вони є недозрілими вести не тільки світову політику, а й роботу суспільно-громадського масштабу. Праця цих політиків скерована не в напрямку ідейного духу, а в іншому, — більш земних інтересів, що не дає жодної користі для української справи. Що цінного або шкідливого було зроблено нашими політичними діячами, — нам відомо з історії наших Визвольних Змагань. На превеликий жаль шкідливого було зроблено більше. В чому ж саме полягає причина таких наслідків? Розглянувши ці політичні події, ми можемо сказати тільки одне: концепція «національна ідея» була змішана з концепцією «націоналізму-шовінізму» в одне поняття та піднесена народові, як одна з найкращих ідей та запорука волі й справедливості.

Національна ідея та націоналізм-шовінізм — це дві протилежні політичні концепції, які не можуть ніколи бути в гармонії. Національна ідея — це концепція, яка завжди може розраховувати на повну підтримку її як в середині самого народу, так з боку інших народів. Хто плекає національну ідею, той ніколи не буде відкидати дружбу з іншими народами або спільну співпрацю з ними. Національна ідея вимагає любови до народу, а не стремління до влади над ним. Національна ідея кожному членові су-

спільства незалежно від соціального положення, освітнього ступеню та релігійного визнання — забезпечує повне право висловлення власної думки, участь в усіх галузях суспільно-громадського та політичного життя. Національна ідея спонукає до дружніх стосунків з сусідніми народами та співпраці. Націоналізм-шовінізм цих рис не має. Для переконливості в цьому розглянемо політичне життя царської Росії. Тут ми бачимо, що якби тодішні царські політики працювали в розумінні національної ідеї, а не націоналізму-шовінізму, то більшовизм в Росії ніколи не знайшов би такого ґрунту. Царський уряд не був спроможний перекопати народи, що вони є повновартісні. Більшовизм в часи революції закликав нарід до повалення царського уряду та обіцяв народам їхні права та незалежність. Але це був лише маневр. Він виявився гіршим за царизм. Більшовизм був вислідом царського фальшивого націоналізму, і такий націоналізм збудував йому шлях до влади. В Німеччині ми спостерігали тотожне явище. Гітлерівський націоналізм допровадив до того, що німецький нарід досюгодні не спам'ятається. Треба взяти під увагу, що царська Росія та Гітлерівська Німеччина були сильними й добре озброєними, але на жаль, їхні політики працювали не для національної ідеї. Зникнення з світової арени цих систем якраз і було наслідком цієї помилки.

Якщо ми розглянемо українське політичне життя, то мусимо себе застерегти, що коли почнемо працювати не в напрямку національної ідеї, а задля націоналізму-шовінізму, то за кілька десятків років наш нарід зникне з поверхні землі, як нація. Ми стоїмо вже на шляху цього зникнення, якщо наша політична діяльність не буде керуватися національною ідеєю.

Розглянемо націоналізм-шовінізм, що це за явище та яку він має користь в політичному житті. Націоналізм-шовінізм — це політична концепція якоїсь групи, організації чи партії, Нема потреби називати

вати їх власним іменем. Про це говорить їхня діяльність, в першу чергу те, що вони відкидають співпрацю з іншими народами і розпалюють між національну ворожнечу. Керівні постаті націоналізму-шовінізму переслідують манія: «Мені не спроможний ніхто протиставитися, а хто наважиться, для нього маю місце!» Націоналізм-шовінізм не потребує народного підпертя, а базує свої дії на групах, яким забезпечено право терору над масою. Націоналізм-шовінізм — це «праця на наказ», відвідування церкви «на наказ», арештування на порядку денному. Шовінізм-націоналізм вкорінився через своїх діячів в серця деяких наших людей, які повірили в його гарні гасла, в його благодійність, але які по суті є ворожі для народної справи. Націоналізм-шовінізм не дав жодному народові справжньої свободи, а навпаки, він більшу частину з них зовсім зруйнував. Це значить, що він ніколи не працює з цілим народом та в своїй засаді не має національної ідеї, а тільки свої приватні, внутрішньо-партійні інтереси членів організації. Те ж саме стосується пошани до народів іншої національності. Ми не тільки не уміємо поважати чужинців на Україні, а навіть не можемо шанувати самих себе і є готові відібрати життя такому ж самому українцеві. І це дійсність незаперечна. Візьмімо, наприклад, такий факт, як проголошення ОУН(б) самостійної України в Галичині 30 червня 1941 року. По окупації німцями Галичини тюрми були переповнені в'язнями, ті самі тюрми, в яких за польського часу відбували кару кримінальні злочинці, а за більшовиків, як звичайно, були переповнені «ворогами народу». В дні проголошення самостійності України у в'язниці м. Устріки Долішні Саніського повіту перебували колгоспники за відмову від вступу до колгоспу. Крім цього, у в'язниці сиділи жиди, поляки та червоноармійці, які втікали з Червоної Армії та рятували своє життя, перебуваючи в лісах поблизу села чи міста. Що всі в'язні цієї тюрми були невинно заарештовані, свідчить акція словацьких військ при німецькій армії, які, прибувши до Устрік, звільнили в'язнів, забезпечивши їм право недоторканості аж до приходу німецької влади. По декількох днях німецьким військом було розв'язано поліцію бандерівців, бо було стверджено, що поліція ОУН(б) вимагала хабарі, а хто не міг дати, або малч на когось ско, всіх саджали до в'язниці. Це є блискучий доказ лінії націоналізму-шовінізму.

Маючи ясні визначення щодо національної ідеї то шовінізму-націоналізму, ми мусимо порівняти ці концепції та зупинитися на тому, яка з них ґрунтується на свободі з повним правом вільної думки. На першому місці ми мусимо ставити такі фактори: Бог, нарід, молодь та сусідні народи. Там, де можна найскоріше здійснити бажання народу — це жити за Божими законами; зреалізувати мрії молоді та запевнити дружбу й співпрацю з сусідніми народами з погляду національної ідеї, мусимо відкинути шовінізм-націоналізм, — тільки в цей спосіб ми спроможні почати лікувати нездорові явища нашого народу й можемо сподіватися, що наша національна справа не загине. Усякий, хто в своїх політичних діях керується національною ідеєю, ніколи не буде намагатися захопити владу без згоди народу.

При державному устрої, побудованому на принципі національної ідеї, кожен за своїми здібностями, за освітою мусить зайняти відповідне місце праці і цим самим принести користь своєму суспільству.

Національна ідея в державі не загрожує сусіднім народам, а навпаки, підтримує дружні стосунки та в наслідок таких відносин сусідні народи будуть допомагати відродженню і зміцненню нації. Не можна без допомоги сусідів будувати хати, якщо бракує майстрів та коштів. В будівництві своєї держави їх можна отримати від сусідів при дружніх стосунках, що можливі за умов запровадження національної ідеї.

Що наші демократичні «уряди» та «представництва» зробили для національної ідеї та добра народу? На це питання дається вичерпна відповідь одним словом — нічого. Натомість для свого власного забезпечення роблять дуже багато, здираючи останній гріш з нещасного українця, обіцяючи йому рай на землі. Таку працю не можна назвати національною ідеєю, а є це ворожа акція чи дія, що веде до загибелі цілого народу. Тому добре, коли ми стримаємося ще сьогодні, бо завтра може бути пізно. Звернімо очі до Бога та благатимемо, аби Він нас підтримав в праці задля національної ідеї, задля слави нашого народу, задля дружби та співпраці з народами, аби не допустити ворожому націоналізмові знищити й стерти український нарід з поверхні землі.

Й. Чаплинський-Засс.

Конспіратори за роботою

В останні місяці, коли на порядку денному стояло питання про входження УВР до Координаційного Центру, раптово почалася організована кампанія проти УВР, яка мала своїм завданням скомпромітувати Український Визвольний Рух і ускладнити його вступ до Центру.

Поскільки ідейно-політичний програм УВР не давав нашим противникам бази для ідейного побороювання, як політичної організації, то побороювання йшли й, зрозуміло, будуть йти далі, методом наклепництва, інсинуації та відвертої брехні на адресу керівних діячів УВР. Ось приклад такої методики:

зацікавлені в компромітації УВР групи й особи використали одну нікчемну і безпринципову людинку зі складу УВР та підготували її для провокаційних акцій, щоб підірвати УВР з середини. Типовий стиль більшовиків! Людина ця — Петро Заліський, який вже перебував і в гетьманців, і в аграрників, а тепер перебуває після виключення його з УВР — одночасно у федералістів проф. Богатирчука і з російському ЦПРЕ. Цей Заліський під відповідним керівництвом, та і сам, очевидно медикований донощик, написав пасквільного листа на УВР, датованого 2. грудня 1952 року, і надіслав його Координаційному Центрові та Американському Комітетові.

Виконавчий Комітет УВР, ознайомившись із цим листом, не вважав для себе гідним і потрібним ретувати в пресі на брудну писанину приватної людини і лише своїм листом від 22. 12. 52 року дав вичерпну відповідь Центральному Бюро Координаційного Центру Антибільшевицької Боротьби.

В процесі роботи січневого пленуму дев'яти організацій, що складають Координаційний Центр, нам стало відомо, що Заліський письмово відмовився від свого листа, визнавши, що він не відповідає дійсності і що він написаний під впливом третіх осіб. Про таку заяву Заліського було повідомлено пленум. Здавалося б, на цьому мусіла б закінчитися ця ганебна авантюра. Однак, «хозяї», за дорученням яких самовіддано працював Заліський, були незадоволені наслідками і кинулися шукати інших засобів, знаючи, що Заліський відмовився від свого листа і не виправдав довір'я емігрантських «арбайтсгеберів». «Хозяї» безпосередньо 8. лютого 1953 року, тобто, більше як через два місяці після випуску «твору» Заліського, в часописі «Сучасна Україна» вмістили статтю за підписом п. Корсуна і разом з нею передрук листа Заліського. Одночасно в паризькому українському часописі «Українське Слово» теж вміщується в скороченому вигляді ця ж сама стаття. Ми не помилилися, як будемо рахувати, що п. Корсун, це є горезвісний українським дипістам по таборах Варнер-казерне та Шляйсгайм «лідер» українських лівих соціалістів, апологет УКП (українська комуністична партія) і український тітоїст п. Майстренко. Неважно, що групу Майстренка майже ніхто не помічає, але він не хоче допустити Гулая в КЦАБ і пише і діє. В минулому зразковий комуніст, знавець і вихованець марксо-сталінської школи, Майстренко чомусь опинився на еміграції і шукає тут ниви, яку можна було засіяти більшовицьким бур'яном. Разом з цим

він енергійно працює аби не допустити об'єднання еміграційних політичних сил.

Майстренко, зрозуміло, пише, що «лист» Заліського потрапив до нього «цілком випадково» і він тільки невипадково надрукував його.

На нашу думку, Майстренко і Ко зі змістом листа були знайомі раніш, ніж сам автор Заліський. Цікаво, що п. Майстренко не зупинився перед друкуванням листа Заліського при умові, що Заліський охаяв в листі не тільки УВР, а всі без винятку українські політичні організації, партії і групи, в тому числі і групу Майстренка.

Ось тобі і принциповість українського політичного діяча! Замість того, щоб дати відсіч непрошеному «критикові» діяльності української еміграції, Корсун-Майстренко підтримав наклепника і не став на захист ні УВР, ні «Сучасної України», ні самого себе.

Ось так виглядає «політична діяльність» Майстренків і їх однодумців, ось так вони переконують українську громадськість, ось так вони служать справі визволення українського народу з під більшовицької неволі.

Але тим, що діячів УВР Майстренки будуть називати російськими агентами і білогвардійцями, Руху не зупинити. Це даремна і безнадійна робота.

Корсун-Майстренко в своїй статті чомусь згадує про «Денікіних і Врангелів» і злорадно відмічає, що вони були викинуті в Чорне море. Вважасмо, що недоречно дискутувати на тему білої боротьби і в тисячний раз вказувати помилки білого руху. Але хочеться нагадати Майстренкам, що Денікін, Врангель, Колчак боролися з більшовицькою наволочтю, намагаючися врятувати російські народи від злочинців. Вони загинули в боротьбі, і радіти, що розгнудана більшовицька солдатеска під проводом інтернаціональних пройдисвітів розчистила дорогу більшовицькій владі, — нема чого. І біла боротьба є також одним з етапів змагннь російських народів за звільнення від кривавої більшовицької деспотії, так само, як і Крестшадтське і Антоновське повстання, і Власовський рух, і незчисленні акції спротиву всіх народів.

Прийде час, коли поневолені більшовизмом народи прокинуться і єдиним фронтом підуть на штурм комуністичного Кремля. Вони завершать справу, яку розпочато ще в 1917 році.

А де в цей час будуть шукати собі місця пани Майстренки?

В. Борейко

Чи боїться Кремлівська зграя Бандери?

В ч. 32-33 часопису «Українець-Час» надрукована стаття Жураховича під налоговком «За океаном почують» (передрукована з «Радянської України»). В слідуючій номері того ж «Українця-Часу» надруковано передовицю, що пояснює зміст статті Жураховича. Пояснювання, звичайно, невдале, і я багато мав розмов з знайомими українцями-націона-

лістами на цю тему. Я цитую уривок з статті «За океаном почують»:

— «То ж слухай, Цуперюче, що у нас дома робиться. Там, де був старий фольварок шляхтича Чернецького, а потім маєток отого гітлеровського фона, якому ти управителем служив, там нині колгосп. Мій колгосп «Перше Травня» називається, і в

тому колгоспі я, Михайло Подолян, що ввесь свій вік чужим волам хвості крутив — нині всім фармам завідувач. Я тепер на всі Карпати газда. За тобою, нахваляешся, вся Америка суне. Це вона мені войною-чумою погрожує. А скаженого Бандеру обіймає, попід ручки ведє, щоб до нашої хати дорогу показував. Ну, що ж, покажіть. Гітлер уже тією дорогою ходив.»

Цього, я думаю, досить, щоб зрозуміти сенс статті. Бандері та його спільниками повинно бути ясно, що не росіянин його буде бити, повернись він додому, а отой Подолян, його земляк, повішає на першій гілляці. Та Малінкові мабуть не бояться Бандери, як пише Українець-Час в час. ч. 34, а навпаки, я думаю, що кожного ранку випивають по чарці горілки за здоров'я Бандери, бо де ж йому знайти кращого визволителя? Не для Малінкових надрукувала «Радянська Україна» с-тю «За океаном почують»,

а для народу. Ляжали різними американцями, холєрою, чумою і ще біс його знає чим, та бачать, що нарід не дуже прихильний обороняється; дай, кажуть, налякаємо їх ще Бандерою. Як чуми не бояться, то побоятся Бандери і будуть боронитися завятіше, ніж від диявола. І Політбюро не помиляється. Я чув від тих бандерівців, що сунули слідом за німецькими передовими загонами, оте розхваловання, немов настане добре життя, а на ділі виявилося, що дерев'яне сталінське ярмо вони замінили на залізне. Нам, друзі, зараз треба прикласти всі зусилля та гукнути так, щоб почули за залізною заслоною: — Гей, друзі, не вірте Кремлю та їхньому часописові «Радянська Україна», і брешуть вони, нема ні бандеренят, ні глазунят, скидаймо більшовицьке ярмо, а нового ярма вам не буде.

Англія. Ужва.

Перше послання президента Айзенгауера до Конгресу

2 лютого ц. р. президент Айзенгауер в посланні до Конгресу накреслив майбутню політику США так внутрішню, як і закордонну. Поперше, він накреслив необхідність тісної співпраці поміж законодавчою та виконавчою владою. Головною метою діяльності очолюваного ним уряду президент Айзенгауер поставив забезпечення миру шляхом укріплення сили, щоб мати змогу відкинути кожну спробу агресії. Поруч з цим він вказав на необхідність самої тісної співпраці європейських країн. Далі, виходячи зі світової політичної ситуації, президент Айзенгауер накреслив такі шість пунктів своєї роботи:

1. Ясна і послідовна закордонна політика, яку мають встановлювати обидві партії.

2. Далекосягаюча закордонна політика для захисту неподільної свободи.

3. Використання всіх мирних засобів і методів в справі досягнення переслідуваної мети — забезпечення миру.

4. Закордонна політика повинна рахуватися з тим, що загальна впевненість здобувається шляхом плідотної взаємної роботи.

5. Сприяння дійсній єдності європейських народів.

6. Сприяння здоровій та правильній міжнародній торгівлі.

Говорячи про необхідність єдності європейських народів, президент Айзенгауер заявив, що така єдність може бути здійснена лише шляхом унутріш-

ніх зусиль, а не якоїсь там сили ззовні. Але, сказав президент Айзенгауер: «Потрібно, щоб ми підбадьорювали державних європейських мужів в їх роботі, треба, щоб ми їм пояснювали, яку велику цінність та серйозність ми надаємо справі здійснення європейської єдності. А для американського народу буде переконуючим те, що нашим матеріальним жертвам для справи колективної безпеки — відповідають значні політичні, господарчі та військові успіхи в Зах. Європі. Ми не повинні дозволяти агресорові вибирати час і засоби, і ми ніколи не погодимося з поневоленням якої-небудь вільної країни і, якщо в будь-яких угодах попереднього уряду такі можливості давалися, то ми таких угод ніколи не визнаємо.»

Щодо відкликання 7-ої американської ескадри з територіяльних вод Формози, то президент Айзенгауер пояснює, що в 1950 році після нападу на Кореїську Республіку — уряд США вислав до Формози свою флоту для захисту її, і щоб вона також не була використана проти червоного Китаю. Практично це означало, що американська флота захищала територію Червоного Китаю. Але оскільки червоний Китай прийняв участь в нападі на Кореїську Республіку і відкидає пропозицію ООН проти перемир'я — то, в наслідок цього дано наказ командуванню американської флоту — залишити води Формози.

В своєму посланні президент Айзенгауер заявляє, що він має намір змінити імміграційний закон в бік більшої ліберальності його.

День Советської Армії

Советський уряд урочисто візначає 23 лютого — День Советської Армії. Після штурму відділами Червоної Гвардії Зимового Двірця в 1917 році влада перейшла до рук більшовиків, на чолі яких стояв Ленін. Почалася громадянська війна. Червона Гвардія від штурмових завдань перейшла до фронтової війни і вимагала змінити структуру і тактику збройних сил советської держави.

В 1918 році 23 лютого декретом советського уряду Червона Гвардія була переіменована в Червону Армію і з цього часу почала утворюватися советська збройна сила в новому стилі. На чолі організації і керівництва Червоної Армії в ті роки стояв Лев Троцький, а його заступником Фрунзе. Що стосується Сталіна, то він в той час був в стороні й займав другорядні партійні пости, а твердження сьогоденної советської пропаганди про те, що Сталін був організатором збройних сил молоді советської держави та полководцем, є найчистішою вигадкою.

Вільшовицький режим з перших же днів своєї влади розглядав Червону Армію, як озброєний нарід, як передовий відділ світової революції. Але Червоної Армії не вдалося здійснити Ленінську бредню про штурм Західної Європи і вона осталась реальною силою тільки на території колишньої царської імперії. Рушійною силою було аграрне питання, яке не було вирішене царським урядом. Громадянська війна закінчувалася на користь більшовиків. Червона Армія перемогла. Почався період відбудовування, але більшовики виявили свою повну нездібність до якої б то не було конструктивної праці. Панував хаос, голод, свавілля. Рятуючи владу, більшовики були примушені виступити, вводячи т. св. НЕП.

Країні був даний відпочинок.

І ось прийшов 1929 рік. На політичному екрані більшовицького життя з'являється диктатор Сталін. Над територією советів чути перший гуркіт сталінського грому. Почався штурм і відбирання того, що було обіцяно народові в жовтні. В 1930-31 рр. почалася суцільна колективізація, тобто, погром і ліквідація кращого і найбільш здібного селянства. По країні були проведені масові арешти, суди, лютував терор. Як гриби після дощу стали рости концтабори. Досить буде сказати, що вже в 1936 році в советських концтаборах знаходилось більше 15 млн. осіб. Рабська праця в Советському Союзі стала невід'ємною частиною більшовицької системи. Епоха советської «демократії» була назавжди похоронена. В цей період в рядах Червоної Армії появилось сильне заворушення, незадоволення більшовицьким режимом. В 1937--38 рр. це заворушення прийняло масовий і загрожуючий характер. І це заво-

рушення в Червоної Армії не було випадковим, воно було прямим назадоволенням сталінською політикою в роки т. зв. «великих переломів».

Проти сталінської тиранії виступали перед усім старі більшовики-ленінці, які рахували, що будівництво соціалізму в Росії треба проводити більш мирними, безкровними методами. На чолі такої впливої антисталінської опозиції стояв ідеолог комунізму — Бухарин і його прихильники. Але вже в 1936-37 рр. сталінський режим знищив опозиційні групи і за час 1937-38 років відбулися криваві процеси:

1. Процес «Паралельного центру (П'ятаков-Радек). 2. Процес Тухачевського (травень 1937 р.). 3. Процес бухаринців (березень 1938). Але Кремль подає тільки три процеси, останні замсвчує, щоб довести народові, що 1937-38 роки були роками боротьби з окремими групами, які повставали проти уряду, а не з народним рухом. Але це є брехня. Маршал Тухачевський, перед усім, опирався на Червону Армію та нарід. Він мав антисовєтські центри в Ростові на Дону, в Харкові, в Києві, Ташкенті, Владивостоці, Ленінграді. Через окремі опозиційні центри Тухачевський мав зв'язок з народом. Він мав також зв'язок з деякими державними діячами Західної Європи, які мали дати йому військову допомогу в перший день повстання, але, на жаль, самі ж експерти по російському питанню Бенеш та Масарик повідомили Сталіна про змову Тухачевського. Тухачевський і його група була розстріляна. План військового перевороту не вдавсь. Сталін відповів на це загальним жорстоким терором, який був направлений на вищі кадри Червоної Армії. Він знищив весь старий вищий керуючий склад армії. Число жертв налічується до 35.000 офіцерського складу. Сталін продемонстрував, що Червоної Армії він не довіряє. Ну, а сьогодні? Сталін і його кліка знову занепокоєні тим, що в Червоної Армії робляться заворушення, нібито через те, що советський солдат погано ідеологічно підготовлений. Але справа і в тім, що диктатура продовжує тероризувати мільйони закріпачених людей. Економічне становище, як і раніше, стає нестерпним і нема жодних перспектив на покращення. Советська армія добре розуміє, що вона перетворена в слух'яне знаряддя інтернаціональних марксистських планів, які для солдата Червоної Армії є чужими, і Червона Армія не бажає йти на штурм капіталізму в ім'я непотрібної їм світової революції. Цікаво зазначити, що сучасна Советська Армія за своєю структурою багато дочого має спільного з феодализмом. На чолі советської Армії стоїть вище офіцерство, строева й політична аристократія, переважно з комсомольсько-партійного складу. Ця армійська аристократія користується необмеженою владою та матеріальними благами. Вона си-

та, культурно живе та порівняно задоволена життям. Слідом за нею йде середній армійський склад. Він теж користується великими перевагами, але бути йому задоволеним нема підстав. І, нарешті, рядовий склад, сліпе, слухняне гарматне м'ясо в холодних і вологих казармах, що дістає напівголодний пайок. Він не користується жодними благами. За саму незначну вину його суворо карають. Він вічно під наглядом, кожний його крок кожне його слово перевіряється. Така структура Советської Армії і атмосфера, яка панує в ній, утворює природне незадоволення в рядах червоноармійців. В майбутній війні советський солдат не схоче захищати сталінський режим, який створив йому в армії, а його родині в колгоспі та на фабриках рабське і голодне життя.

День Советської Армії не є днем урочистості, армії й народу. Для советського народу армія не є

символом свободи, вона є знаряддям закріпачення народів ССРСР. І «Если завтра война», Советська Армія в своїй більшості стане на боці свого народу, тобто, проти сталінської тиранії. І тільки невелика частина військової аристократії буде продовжувати захищати кремлівських сатрапів, але вона буде змита хвилями народнього гніву. Зрозуміло, що успішна боротьба з сталінським режимом буде залежати від того, яку політику будуть проводити наші майбутні союзники по відношенню народів Росії. Якщо вони повторять помилку Гітлера, то і наслідки будуть гітлерівські. Що стосується Советської Армії, вона готова протягнути дружню руку всім свободолюбивим народам для спільної боротьби з спільним ворогом — більшовизмом і цитаделлю його, Сталінським Кремлем.

А. Д.

За злочинні марксистські пляни Червона Армія битися не буде

Ленін в своїх творах виразно накреслив шляхи та методи, якими марксистки мають йти до влади над народом, утримувати цю владу і будувати соціалізм. Ця «Ленінська теорія» доповнена й старанно провадилася в життя Сталіном. В «Проблемах комунізму» Сталін писав: «Знаряддя влади держави лежить найголовнішим чином в руках армії, в карних органах, в розвідці та тюрмах... Дві головні функції характеризують державу: Внутрішня і зовнішня. Внутрішня — тримати в покорі людиність, зовнішня — поширювати територію своєї держави за рахунок... територій інших держав, або ж захищати свою державу від нападу з боку інших держав. Таке ось розуміння «держави». Чи ми, більшовики, заперечуємо таке розуміння? Ні, і ще раз ні. Лише є та різниця в нас, в ССРСР, що при владі перебуває пролетаріят, тобто, ми маємо «пролетарську» державу, а в інших країнах при владі перебуває буржуазія. Перехід від капіталізму до комунізму зродить дуже багато різних форм переходу, але неухильним буде одне: диктатура пролетаріату, його військова міць, міць його армії. По жовтневій революції ми, як держава, виконали обидві функції, які належать до кожної держави. Ми в середині країни тиснули на людство, але на ту частину його, яка мала тенденцію до експлоатації наших мас. Друга функція нашої держави, — це оборона соціалістичної держави від зовнішніх ворогів. Але тепер, в сучасний момент функція військового тиску в середині країни вже відмирає, але військова функція нашої держави не лише збереглась, але й мусить посилитись. Ми зберігаємо і розширюємо

Червону Армію, військово флоту, органи покарання і розвідку, що своїм вістрям спрямована на зовнішній бік нашої країни» (Сталін т. I. стр. 787-788). Отже, щоб закріпляти та поширювати ці теорії соціалізму не тільки в республіках ССРСР, а й за межами Союзу, більшовикам, як бачимо, потрібні мільйони багнетів, на які вони спираються, як на необхідну реальну силу. Цією силою і є Червона Армія, що по другій світовій війні офіційно стала зватися советською армією, а закордонно залюбки називають її «руська армія». Але чи є Червона Армія для сталінських кухарів соціалізму-комунізму тою реальною силою, яка дозволяла б їм спокійно і безкарно провадити свої експерименти? Ні! І тисячу разів ні! Якщо відкинути терор, запроваджений в систему советської армії, то боєздатність советської армії, як опори соціалістичної советської держави, дорівнюється нулеві.

Мені прийшлося перебувати в лавах Червоної Армії до другої світової війни. В часи війни мого переконання в небоєздатності советської армії базувалося на безпосередньому знайомстві з моральним станом багатонаціональної червоноармійської маси, знайомство зі структурою, організацією і офіцерським складом цієї армії. Наведу деякі факти з пережитого мною в Червоній Армії. На захід від Комаргорода, де був розташований штаб 132 дивізії біля станції Вапнярка в лісі перебував 22-й піхотний полк. Терени полку обнесені колючим дротом. Національний склад узбеки, українці, росіяни. Червоноармійці скоріше виглядають як жебраки, ніж вояки, однострої були тільки цілі на рубцях. Цілі-

ми полотнищами біліла нижня білизна, комірці лосніли чорною шкірою, порвані ботинки і чорні обмотки. Полк не міг показатися близько населених місць. На декілька телеграм до Москви, що дивізіон обірвана і не може провадити тактичні зайняття, отримана була відповідь: «навчання провадити ночами, а вдень спати!» Харчування неможливе: 800 грамів чорного хліба, 33 грами цукру, пів тарілки супу, дві ложки перлової або гречаної каші, а на вечерю риба та чай. Часто можна було бачити, як самообслуга, що прибирала з столів, поспіхом доїдала кусочки залишеного хліба, догризала кістки з супу. Але по команді на обід і з обіду бійці йшли строем і з піснею на честь «великого, мудрого і любимого». Завжди під час обіду новим допризвничкам політрук заводив одну і ту ж нудну плетівку. На скарженні червоноармійців, що ми не наїдаємося, дістали один раз відповідь, що колись в царській армії вояків годували як собак.

Командир зводу, Простячок, розказав тоді, що його батько жив біля панської економії. Пан любив полювання і мав щось 200 хортів, яких годував спеціальним відборним м'ясом. Це дійшло до політрука, політрук доніс комісару і за декілька днів командир зводу був розжалуваний в рядові і відправлений до карного батальйону на 2 роки. А скільки засуджено за спізнення з відпусток: на 6 годин мається дозвіл до міста, на 10 хвилин спізнився і маєш суд. Часто узбеки групами 5-6 осіб тактичних зайнять не поверталися до полку. Вони втікали, покидали зброю в лісі, а шинелі вимінювали в селян на привільний одяг. Але жодній групі втікачів не довелося пройти більше ніж 100 км. Під військовим конвоєм повертали їх на місце, де суворо засуджували. Багато з узбеків намагалися викликати штучну хворобу, їли багато махорки, що викликало захворювання шлунку. Захворювання від застуди спостерігалося масово, бо взимку не видавалася тепла білизна, бійців до шпиталю привозили в такому стані, що вони не могли зовсім рухатися — гостра форма ревматизму робила їх ка-

ліками. Одного разу до амбулаторії зійшлося до 100 хворих бійців; якраз проходив політрук і полковник. Наблизившись до групи, полковник запитав: «Чого чекаєте?» Відповідь була, що тут стоять хворі. Тоді полковник, аби переконатися, наказав «хто хворий, піднесіть руку». Хворими виявилися всі. Тоді розлютований командир наказав лейтенанту осідлати коня і цю юрбу хворих погнати у 25-ти кілометровий марш. Перед маршем від цинічно вилаявся і буркнув: «Я вас вилікую».

Тактичні зайняття вимотували останні сили в бійців, щоденно десять годин шарпаніни, та ще при голоді і при спеці. І начальство завжди виматало наступу, підкреслюючи і запевняючи бійців, що словник Червоної Армії не знає слова відступу.

В один з днів виснажуючих тактичних зайнять під девізом Суворова: «Більше поту в мирний час, менше крові в військовий» — декілька бійців, пригнічених спекою, втомлені тяжким переходом, відставши від головної колони, десь в населеному пункті натрапили на пивну. Група зайшла туди і хотіла випити пива. Там за столом з якоюсь жінкою сидів шеф районної міліції — майор. Побачивши червоноармійців, він звернувся до них і заявив: «Вам не належить тут пиво пити». Коли один з бійців огризнувся і сказав, що ваші накази нас не стосуються, майор, ображений, що його зневажено перед жінкою, не встаючи з місця, наказав продавщиці не продавати бійцям пива. Вмить один з бійців приклався до рушниці. Пролунав постріл, і майор був забитий на місці. Куля потрапила йому в голову. Продавщиця й жінка, з якою був майор, були неприємними. Бійці розгублено виходили з приміщення. Важкі думки роїлися в їх в головах. А що буде далі?

Ця 32-га дивізія в перші ж два дні війни була розбита німцями і румунами вщент і перестала існувати. Командир дивізії був застрелений одним з узбеків під час бою. Багато бійців пішли в полон.

І. Д.

Зростання антисемітизму в Союзі

26. лютого ц. р. «Ді Нойе Цайтунг» в ч. 48 наводить численні дані про велике посилення антисемітського тиску в советських республіках. Часопис «Правда України», який виходить російською мовою в Києві, весь час провадить цькування євреїв. Після повідомлення про страчення євреїв — керівників торговельних організацій м. Києва — Хаїна, Герзона та Ярошецького, ця сама газета почала обвинувачувати низку інших єврейських відповідальних керівників, особливо директора тормозного заводу в м. Києві Мільмана, в «сімейственності» та в

інших протизаконних діях. За даними часопису, Мільман влаштував на заводі на керівну посаду свого дядька Вінтмана і цілу низку інших родичів; він надав їм велику зарплатню та заводські житлові помешкання. Далі часопис обвинувачує українського міністра юстиції в тому, що той дуже ліберально ставився до випадків підкупу суду через єврейських адвокатів. Так адвокат Штейн отримав від злодіїв хабарі розміром 50.000 крб. щоб за допомогою цих грошей вплинути на суд і пом'якшити вирок.

Другий часопис «Радянська Україна» на початку місяця лютого з приводу 15-го конгресу Комсомолу пише, що комсомольська організація повинна виховувати молодь в душі ненависти до американських імперіялістів та до їхніх «безродних» помічників — підлих українських та єврейських націоналістів-космополітів.

Московська «Правда», зі свого боку, вмістила підбурюючу статтю проти групи єврейських лікарів. В м. Дніпропетровському їх обвинувачують у зраді.

В Мінську білоруський центральний комуністичний часопис почав цькувати лікарів єврейського походження, обвинувачуючи їх у шахрайстві

з спрямуваннями до курортів. Між іншим, часопис гостро обвинувачує лікарів Енштейна, Канторовича, Блока, Ніжнівського та інших, демонстративно підкреслюючи при цьому їхні єврейські імена.

В Литовській Советській Республіці обвинувачено директора державного банку, єврея Єдиновича, як агента єврейського сіонізму. В Латвійській Республіці висунуто обвинувачення проти багатьох театральних робітників єврейського походження, як шахраїв та саботажників, що спричинили збитки на сотні тисяч карбованців.

П. Очерет.

Підсоветська жінка і більшовизм

Брехлива советська пропаганда намагається нас переконати в тім, що тільки в умовах диктатури пролетаріату жінка дістала можливість стати дійсно жінкою-матір'ю, розвивати свої інтелектуальні здібності. Але в дійсності це є не так. Жінка в Советському Союзі розглядається головним чином, з точки зору робочої сили. Звернімося до фактів.

В умовах індивідуального господарства головний обов'язок жінки-селянки полягав в тім, щоб виховувати дітей; правда, вона також приймала участь в польових роботах, але тільки в найнеобхідніших випадках і до цього вона не виконувала чоловічої роботи. Протягом цілої зими вона працювала в «зоні своєї хати», вільно розпоряджала своїм часом, ніхто її не підганяв, й вона була вільна від «колгоспних норм». І ось прийшли роки колективізації. Селянська родина була позбавлена приватної власності на землю, в неї було відібрано те, що складало єство всього селянського укладу.

В умовах колгоспної системи чоловік не може прохарчувати членів родини. В наслідок цього жінка змушена йти в колгоспне ярмо. В відповідь на примусову колективізацію, селяни почали втікати до міст, головним чином, на «новобудування». Жінка залишилася головною силою в колгоспі. В перші роки колективізації від жінки вимагали, щоб вона виконувала дві-три норми. Для того, щоб виконувати такі обов'язкові завдання, їй проходилося працювати по 16-17 годин на добу. Варто тільки згадати Кубань, де в один час можна було побачити тільки жінок, бо чоловіків або порозстрілювали, або заслали.

В роки колективізації я працював в станиці Лабинській і бачив цих нещасних невольниць. Це були жінки, — брудні, обірані й голодні. По цілих тижнях вони жили в полі, деколи працюючи і вночі. Прийшов голодний 1933 рік. Для жінки стало ще тяжче. В колгоспному господарстві був повний занепад. Бракувало робочої сили. Жінку примушували працювати нарівні з конякою. В самі голодні дні 1933 року я бачив, як жінки разом з кінями тягнули плужка й орали колгоспні поля за 300 гра-

нів кукурудзи на трудовень.

Не кращим стало життя для жінки і після гододних років.

Відомо, що в порядку колгоспних обов'язків щорічно після польових робіт жіночі бригади перекидаються на «штурм» лісозаготівель, на будівництво каналів і інших новобудувань.

Мені приходилось бачити в 1938 році район торфових розробок, де працювали виключно жінки та коні. Це було в 70-ти кілометрах на Північ від Вологди. Площа торф'яного болота займала більше ніж 45 кв. км. Вона була небезпечною для життя. Місцями вода виходила на поверхню, і болото загрожувало засосуванням. Тут працювали жінки-колгоспниці переважно від 18- до 45 років. Вони працювали по 12 годин на добу. Мешкали в вогких бараках. Головна робота жінок полягала в тому, щоб вивозити на санках торф до головного пункту дороги, де стояли коні з вагонетками. Щоб полегшити собі вагу навантаженого торфу, жінки надівали спеціальні хомути, виготовлені з шкіри. В районі лісових розробок жінки працювали лісорубами, навалщиками лісу. В старі часи ці роботи рахували шкідливими для здоров'я жінки, й жінок там не було. Але більшовицька система відкинула ці «міркування».

Перебуваючи в ув'язненні в 1938 році, я бачив жіночі бригади на будівництві 2-гої колії Вологда-Архангельск. Силами жінок був побудований паперовий комбінат біля Плесецька. Там же побудували вузьку колію на протязі 72 км. для вивозу лісу до Онеги. Більше ніж 12 тис. жінок працювали на будові залізної дороги Онега-Котлас. В 1940 році я звільнився з концтабору і прибув в Дербент. Я знову побачив жіночі бригади на будівництві 2-гої колії залізниці Дербент-Баку. На будівництві працювали жінки всіх спеціальностей, в тому числі і ковалі. Так в дійсності виглядає «щасливе» життя підсоветської жінки, так «розкріпачила» її пролетарсько-більшовицька влада і такі «завоювання» вона придбала при «диктатурі пролетаріату».

Д.

Міжнародна інформація

* Труман звернувся до американських громадян зі своєю останньою президентською промовою, в якій він закликав усіх громадян підтримати новообраного президента Айзенгауера. Зупиняючись на питанні холодної війни Труман сказав: «Комуністичний світ володіє великими допоміжними джерелами і здається досить сильним, але його соціально-на система має багато недоліків. Це система безбожництва, система рабства — ... Злізна завеса, таємна поліція, перманентні хвилі чисток — симптоми безсилля та жаху керівників комунізму перед власними народами.

Ніхто з певністю не може сказати, як довго ще буде існувати така система, але ясно одне, що кінець її неминучий».

* В четвер 15 січня цілком несподівано було заарештовано міністра закордонних справ Советської зони Німеччини Георга Детінгера. Його обвинувачують в ворожих діях проти Східньої Німецької Республіки. Це вже другий випадок, за короткий час, арешту проміментних діячів Советської зони. Раніш було арештовано д-ра Керм Гамана, якого обвинувачено в спробі втікти до вільного Берліну.

* 16 січня до вільного Берліну втікла група з двадцяти п'яти євреїв, членів єврейських общин Східньої Німеччини. Між ними голова союзу єврейських общин Східньої зони Юліус Майер, а також голова єврейських общин в Лайпцігу, Дрездену та Ерфурту.

* З Тель-Авіву повідомляють про велике обурення в зв'язку з антисемітськими тенденціями Советського Союзу.

* Як повідомляють з Відня, в Советському Союзі та в сателітах все більш і більш розгортається антисемітизм. За останні часи сталися масові арешти серед єврейських впливових кіл. Так із Угорщини офіційно повідомляють про арешт голови єврейської общини Ланоса Штекера, а в Австрії звільнено головного редактора єврейської комуністичної газети Фольксштіме.

* З Вашингтону повідомляють, що Америка приймає на себе охорону японських повітряних просторів.

* Новообраний президент Сполучених Штатів Айзенгауер склав присягу. В своїй промові з цієї нагоди президент Айзенгауер висловив надію на з'єднання всіх вільних народів проти комуністичних загроз. Президент Айзенгауер висунув 9 умов стабілізації миру:

«1) Ми відкидаємо превентивну війну як засіб забезпечити себе від агресії. Ми завжди будемо намагатися домовитися з кожним окремо і з усіма

вкупі, щоб усунути взаємне недовір'я та жах. Ми лічимо за необхідне розвивати свої військові сили, які лише зможуть стримати агресора.

2) Ми собі ясно уявляємо, що агресора не можна вмилювати, ідучи на підлу, нечесну торгівлю з ним та віддаючи нашу честь замість безпечности.

3) Ми розуміємо, що тільки велика, надзвичайно розвинена продуктивність Сполучених Штатів може допомогти світові захистити свободу. Ми розглядаємо силу й безпеку нашої нації як основу, на якій ґрунтуються надії всього вільного людства.

4) Ми ніколи не підемо на те, щоб накидати другим націям наші політичні та господарчі принципи. Ми ставимся з великою повагою до власних принципів та поглядів кожної нації окремо.

5) Ми будемо допомагати тим націям, які виявили себе як друзі свободи, реалістично оцінюючи їх потреби та здібности досягнути безпеки і добробуту, але ми будемо рахуватися з тим, що в межах своїх можливостей вони переберуть на себе частину військових видатків.

6) В розумінні, що міцне господарство є та основа, на якій ґрунтується сила і мир вільних народів, ми будемо вживати всіх заходів щодо всебічного розвитку його.

7) Ми розуміємо, що господарчі потреби, воєнна безпека та політичний розум — в цілому взяти — вимагають утворення регіональних угруповань вільних народів. Ми намагаємося, щоб таке угруповання в Європі стало реальністю. Європа лише тоді може захистити свої духовні та культурні цінности, коли покаже свою силу в єдності.

8) Захист свободи ми не відокремлюємо від самої свободи і тому ми ставимся з поважаннями до кожної нації, відкидаємо передумову, що, якось раса чи народ може бути менш цінним ніж інші.

9) Ми вважаємо об'єднані нації, як живий ознак надії всіх народів на мир і тому ми будемо намагатися цю світську організацію зробити не лише красномовними символами, але й перетворити її на діючу силу.

* Бундесканцлер д-р Аденауер, в своїй промові, виголошеній в справі арешту Британською окупаційною владою керівників націонал-соціалістичного руху, запевнив, що німецький народ ніколи не повернеться назад до націонал-соціалізму. Націонал-соціалістичні настрої де-не-де виявляються, але вони весь час знаходяться під пильним наглядом і, коли для цього буде законний ґрунт, будуть вжиті рішучі заходи. «Світ повинен бути впевненим» — сказав д-р Аденауер, «що як тільки Союзна Німеч-

чина буде звільнена від окупаційного Статуту, вона займе своє місце в рядку вільних народів і буде користуватися своїми правами і виконувати свої обов'язки.

* Як повідомляють з Рангуна, там закінчилася азіяська соціалістична конференція. Основним пунктом постанов було скасування феодальної системи землевласності, справедливий розподіл землі серед селян і переведення планової народно-господарчої політики.

* До вільного Берліну продовжують втікати проміненні керівники уряду Східної Німеччини. 23 січня втікли і просили притулку шеф протокольного відділу міністерства закордонних справ Пун, заступник міністра постачання Вальтерт Таушерт та низка інших.

* Французьке Національне Зібрання ще не бувалою в цій справі більшістю прийняло новий військовий бюджет. За нього подали свої голоси 517 депутатів, а проти лише 100 депутатів-комуністів. Це вказує на велику єдність націй в справі оборони.

* «Вашінгтон-Пост» в статті під заголовком «Паніка в Кремлі», трунтуючись на заяві секретаря Центрального Комітету Ком. партії Михайлова повідомляє про наявність дегенераційних елементів в партії, і що зараз в Советському Союзі проводиться величезна чистка, і що в середині партії йде зараз дика й одчайдушна боротьба за владу.

* Державний Секретар Сполучених Штатів Дорон Фостер Даллес 29 січня прибув до Італії де мав розмови з Де-Гаспері про зміцнення атлантичного пакту. 30 січня він відлетів до Парижу. Перед відлетом він виголосив промову, в якій зазначив, що Америка, надасть Європі належну допомогу, але лише при умові, що Європа сама себе бажає захищати та є готова утворити тісніший європейський союз.

* Державний Секретар Джон Фостер Даллес виступив зі своєю першою промовою, в якій висвітлив основу американської закордонної політики. Він запевнив, що Америка ніколи не почне війну, але ніколи не підпаде під ярмо. В справі Європи він заявив, що не вірить в можливість розвалу європейської єдності але, якщо плани про зміцнення європейських народів не здійсняться, то Америці доведеться подумати про зміну своєї європейської політики. «На жаль, — каже Д. Ф. Даллес, — де які впливові кола Франції та Німеччини знову намагаються йти окремими шляхами, але Америка все же таки надіється, що нарешті в Європі буде покінчено з війнами. Далі він заявив, що президент Айзенгауер пропонував йому та Геральду Стасену від'їхати до Європи щоб на місці впевнитися, чи дійсно Європа бажає єдності.

В загальному обзорі Даллес ще раз підкреслив, що Америка ніколи не звернеться до війни, як до засобу політики.

Для збереження миру мусять служити утворена сильна військова машина, як Америки, так і її со-

юзників. Але, як заявив Даллес навіть звільнення народів, які знаходяться під советським пануванням мусить пройти не шляхом сили, а мирним шляхом.

* Закінчився суд над 13 комуністичними провідирями, яких обвинувачено в наміру повалити демократичний устрій США. Усіх засуджено на різні терміни в'язниці до 5 років та сплати штрафу по десять тисяч долларів кожний. Але цікаво в цьому ось що: головний суддя Дімок заявив їм, що їм надається право відбутися кару у в'язниці, або від'їхати до Советського Союзу. І вони, всі, як один, відповіли, що вони воліють за краще залишитися в в'язниці в США, ніж їхати до Советського Союзу.

* МВД заарештувало 24 офіцерів прикордонної поліції Советської зони. Їх обвинувачують в допомозі втікачам переходити кордон поміж східною та західною зонами.

* У Франкфурті заарештовано вісім керівників комуністичної підпільної організації під час таємного зібрання, на якому були присутні 50 комуністичних членів цієї організації.

* Під час телевізійного інтерв'ю з молоддю, Сенатор і голова Республіканської Сенатської фракції Тафт заявив, що США знаходяться зараз в стані війни з Червоним Китаєм. Далі він зазначив: «Вже багато місяців тому ми повинні були почати бомбардування комуністичних опірних пунктів в Манчурії. Уряд Трумана в самий гострий момент війни залишив Національний Китай без допомоги. Що до тих заходів, що їх в свій час пропонував ген. М. Артур, то здійснення їх ніколи не привело б до третьої світової війни».

* ЦК Союзу профспілок Ізраїля вимагає від ради союзу негайно усунути з праці всіх комуністів, бо комуністична партія виявила себе ворогом Ізраїля, Сіоністичного руху та бажань єврейського народу.

* В будинок Советської амбасаді було кинута бомба. В наслідок великого вибуху будинок з середини дуже пошкоджено. 3 особи, в тому числі і дружина амбасадора Ершова значно поранені. Замах зроблено, як гадають, як протест проти антиізраїльських і антисврейських тенденцій Радянського Союзу. Цікаво, що прибувлив до амбасаді ізраїльських поліцаїв та пожарників, радянські урядовці не допустили.

* Призначений на міністра торгівлі та постачання в Советській зсні, замість заарештованого Хамана, Курт Вах в своїй доповіді в Раді Міністрів визнав, що в Східній Німеччині наближається неминучий розвал постачання. Так наявних запасів картоплі вистачить лише до початку квітня; крім того доведеться, в значній мірі, зменшити раціон м'яса.

* Як заявив міністр закордонних справ Америки Даллес — велике бомбардування американською

повітряною фльотою Дрездену, що сталося 13 лютого 1945 року, під час якого було цілком зруйновано місто і загинуло понад 250.000 осіб, було переведено за вимогою Советів, щоб зруйнувати великий залізничний вузол, через який проходили потяги з підкріпленнями до фронту — який був тоді 90 км. від Дрездену.

* Представник Американського Міністерства Закордонних Справ заявив, що як виявилось на 260-му засіданні конференції в справі укладання Австрійського мирного договору — Радянський Союз не має жодних намірів скласти такий договір і випустити зі своїх рук східню частину Австрії

* За перші 12 днів місяця лютого прибуло до вільного Берліну понад тринадцять тисяч втікачів.

* Президент Айзенгауер відхилив прохання подорожжя шпівонів Розенбергів про помилування.

* Державний Секретар Даллес, повернувшись зі своєї подорожі до Європи, висловив своє впевнення що європейські народи зуміють забезпечити свою єдність.

* Советський уряд розірвав дипломатичні відносини з Ізраїлем і відкликав свого амбасадора з Ізраїля, а Ізраїльській амбасаді пропонувано негайно покинути Радянський Союз.

* Єгипетський уряд вимагає від Британії негайно відкликати військо з зони Суецького каналу.

* На своїй першій пресконференції, присвяченій далекосхіднім проблемам Державний Секретар Даллес зазначив, що міністерство закордонних справ розглядає зараз питання про застосування блокади берегів Червоного Китаю та про встановлення ембарго на довіз до нього важливих стратегічних матеріалів. Далі п. Даллес сказав, що заголовною метою американської політики є перекладення тягару війни на Далекому Сході на південнокорейське та в'єтнамське військо. Коли це буде здійснено, то Советський Союз не буде в змозі прикувати до далекосхідних фронтів значні американські та французькі війська.

* 19. II Советська амбасада в Ізраїлі в складі 39 осіб, покинула Хайфу. Ізраїльський уряд затримав її до тих пір поки не буде отримано відомостей, що весь склад ізраїльської амбасаді від'їхав з ССРСР.

* Президент Айзенгауер подав до Конгресу проєкт резолюції, яка вимагає скасування тих пунктів, складених советським урядом умов, які можна було використати для поневолення вільних народів. Президент Айзенгауер пропонував також Конгресові та Сенатові висловити разом з ним надію, що всі поневолені Советським Союзом народи знову стануть вільними.

* Кількість втікачів з советської зони весь час зростає. За перші 21 день лютого до вільного Берліну прибуло 26.000 втікачів.

* Головний Командувач військ ОН в Кореї генерал Кларн пропонував комуністам згідно з вимо-

гою Інтернаціонального Червоного Хреста негайно провести обмін ранених та хворих військовополонених.

* Маршала Соколовського призначено на посаду Начальника Генерального Штабу Червоної Армії.

* В новий Австрійський парламент обрано в такому складі: народня партія — 74, соціалістична партія — 73, незалежна — 14, та комуністи — 4.

* Національний уряд Китаю анулював умову, складену в 1945 році з Советським Союзом, за яким совіти одержали право на утримання двох манжурських портів — Дейренд та Порт-Артур.

* Віцепрезидент Югославського Виконавчого Комітету — Карделі, на конгресі «народнього фронту» висловився за найтіснішу взаємну співпрацю поміж демократичними народами та за організацію міцної оборонної системи проти можливої агресії з боку Советського Союзу.

* Президент Айзенгауер в своєму посланні «Чехословацькому народові» висловився, що тиранія не може довго триматися, якщо вільні народи стануть рішуче проти неї. Далі президент Айзенгауер заявив, що американський нарід ніколи не ставився байдуже до страждань людства.

* Навесні в Америці мають перевести великі військові маневри з застосуванням атомової зброї. Участь приймуть понад 20.000 вояків.

* Республіканський сенатор Кноуленд в виголошеній по радіо промові заявив, що вільні народи повинні дати совітам зрозуміти, що якщо вони продовжуватимуть постачати Червоному Китаю стратегічні матеріали для продовження агресії в Кореї, то вільні нації розірвуть з ними дипломатичні відносини

* Щоб врегулювати нарешті нафтовий конфлікт з Британією, Америка пропонує закупити в Персії більш як на 100 млн. доларів нафти, якщо Персія погодиться на останні британські пропозиції.

* Міністри закордонних справ шести держав, що приєднались до плану Шумана, погодились на компромісове розв'язання питань, стосовних до плану захисту Європи.

* За останні 48 годин до вільного Берліну прибуло 6.000 втікачів з советської зони. Щоб розвантажити приймальні пункти, повітряна фльота перевозить до Західньої Німеччини щоденно понад тисячу втікачів, а до кінця березня цю кількість буде збільшено до півтори тисячі втікачів пересічно на день.

* Державний секретар Даллес заявив у фінансовій комісії, що, завдяки загальному напруженому становищу, покищо неможливо зменшити допомогу вільним народам. Голова комісії сенатор Кенгарт після таємного засідання сказав, що Даллес зна-лював дуже сумну картину щодо дальшого розвитку холодої війни.

* Голова республіканської фракції Брідж висловився за негайне здійснення блокади берегів Червоного Китаю, також за переслідування літаків, які прилітають з Манджурії аж до баз ООН.

* Конгресмен Маден вимагає, щоб Советський Союз дав відповідь перед пленумом Об'єднаних Націй у справі вбивства 15.000 полонених польських офіцерів у Катині та в інших двох таборах.

* Перший сенат Західньої Німецької Республіки 8 червня ц. р. почне розглядати питання про заборону комуністичної партії.

* На засіданнях політичного комітету ООН голова американської делегації Лодж виступив з гострою промовою, в якій він засудив Советський Союз за підтримку комуністичного Китаю та Північної Кореї. Лодж назвав десять пунктів, які свідчать про незаперечну підтримку комуністичних агресорів: 1. Напад комуністичних військ Кореї на Південну Корею стався за планом, що його вироблено в Советському Союзі. 2. Советський Союз допоміг комуністичній Кореї осінню 1950 року реорганізувати розбиту армію. 3. Безперервний струм течій воєнних матеріалів в Північну Корею. 4. Червоний Китай також постачається воєнними матеріалами з Советського Союзу. 5. Виловлені біля берега Південної Кореї морські міни свідчать про їх виготовлення в Советському Союзі. 6. Літаки, якими користуються комуністичні повітряні сили, надходять з Советського Союзу. 7. В Кореї помічено найновіші літаки советської конструкції ІЛ-28. 8. Не зважаючи на великі втрати, комуністичні агресори в Кореї мають тепер 2.500 літаків, одержаних з Советського Союзу. 9. Всі втрачені літаки збоку комуністичних сил негайно поповнюються Советським Союзом. 10. Вся зенітна артилерія також советського вироблення.

* Як повідомлюють з вільного Берліну, в Советській зоні за один лише 1951 рік засуджено на різні терміни понад 10.000 осіб. З цієї кількості багато молоді.

* Комісія закордонних справ Американського комітету прийняла резолюцію, за якою вимагається від президента Айсенауера заявити в ООН протест проти переслідування в Советському Союзі та в його сателітах протестантів, православних та євреїв.

* В советській зоні відчувається велика криза з приводу нестачі посівного насіння та нафти. Бракує понад 40 тис. тон посівного матеріалу.

* В Лондоні підписано угоду, яка регулює сплату боргів Німеччини західним державам. Загальна сума боргу дорівнює 13,7 мільярдів нім. марок. Перші п'ять років після підписування угоди, Німеччина

має сплачувати щорічно по 550 млн., а далі по 735 млн. нім. марок.

* Д-р Аденауер, перед від'їздом з Риму, висловив надію, що третє читання угоди про утворення німецької армії в складі атлантичного пакту буде переведено в березні місяці цього року.

* Робоча партія Англії опублікувала додатковий «чорний» список тих організацій, за якими приховується комуністична діяльність та в яких члени робочої партії не повинні брати участь. До цього списку входять: «Світовий Союз Професійних Союзів», «Світовий Студентський Союз», та «Інтернаціональне Об'єднання Демократичних Адвокатів».

* Американська армія одержала найновіші зенітні гармати, які з допомогою свого «радарного мозку» автоматично знаходять в небі ворожі літаки, переслідують їх і збивають.

* Вишинський покищо не виявив наміру дати відповідь на обвинувачення Советського Союзу в явній підтримці комуністичних агресорів в Кореї. Австралійський делегат ООН заявив, що Советський Союз вже довів, що він має певний намір продовжувати війну в Кореї.

* Продовольча криза в советській зоні все далі загострюється: офіційно оголошено, що через «труднощі в постачанні» в першій декаді березня, замість товщу буде видано населенню м'ясо.

* Генералісімус Чан-Кай-шек звернувся до населення Формози з закликом мобілізувати всі засоби для створення сильної армії, яка вже в цьому році може почати рішучий бій проти комуністичної влади Китаю.

* В зв'язку з висловленим шахом бажанням на деякий час поїхати до Європи, в Тегерані сталася велика демонстрація. Впливовий голова мусульманської партії Кашані, який стоїть на боці шаха, просив шаха відмінити свою подорож до Європи. Демонстранти виявили свою ворожнечу до міністра-президента Моссадека; вони виломали двері в його будинок і вдерлися до помешкання, але Моссадеку вдалося втікти до будинку парламенту. Дійсна причина цих подій покищо остається невідомою.

* В Анкарі підписано «Балканський пакт», складений між Туреччиною, Грецією та Югославією. Пакт передбачає тісну співпрацю цих трьох країн в галузі культурних, політичних та економічних відносин, а також в галузі організації спільного захисту від можливої агресії.

* З Берліну повідомляють, що за лютий місяць ц. р. понад 41 тис. втікачів зі Східньої Німеччини прибули до вільного Берліну.

Україна в економіці Східньої Європи

Доля судилась українському народові бути роз'єднаним. Побутова й етнографічна єдність народу не була згублена, не дивлячись на примусовий перехід західніх українців в уніятство. Але соціально-правне й економічне положення українців, розмежованих державними кордонами, дуже відрізнялось в залежності від того, на якій території вони мешкали: австро-угорській, польській чи російській. В дореволюційній Росії українці поділяли долю інших народів багатонаціональної держави в тому числі і великоросійського. В Австро-Угорщині і в Польщі українці являли собою пригнічену національну меншість, що не могло не позначитись і на економічному розвитку території, заселеної українцями — русинами. І це не могло не відбитись і на культурному розвитку українського народу, а його більша частина залишалася неписьменною, який не приймав участі в політичному житті держави та не відігравав помітної ролі в економіці. В царській Росії ціла плеяда українців була репрезентована в державному і військовому апараті, ряд визначних вчених, музикантів, малярів, письменників приймали участь в розвитку науки, мистецтва і літератури не тільки на Україні, а й цілої Росії.

Бандерівці намагаються запевнити, що український народ в царській Росії, а пізніше в Советському Союзі був колоніально експлуатований. Річ ясна, що поняття «колоніальної експлоатації» можна вживати в якому завгодно сенсі, але одне залишається незаперечним: колоніальний режим завжди пов'язаний з економічною відсталістю взагалі і зокрема по відношенню до метрополії. Ні того, ні другого в Східній Україні не було. І це особливо помічається в порівнянні з Галичанською Руссю, яка, до того ж, не зазнала татарського лиха. Не треба забувати, що Правобережна Україна довгий час була під пануванням Польщі, а Південна і Південно-Східня Україна, де головним чином зосереджені її основні природні багатства, почали заселятись тільки в кінці XVIII сторіччя. Безперервні наскоки татар надовго обезлюднили цей край.

Швидкий розвиток Східньої України почався в 70-тих роках минулого сторіччя, коли були прокладені залізниці з півночі на південь, до портів Азовського й Чорного морів. Такий захід сприяв великому розвитку землеробств і скотарства. Україна стала головним районом, що почала експортувати зернові культури закордон. Великим поштовхом для розвитку України стало відкриття Криворізьких залізно-рудних та Нікопольських марганцеворудних покладів. Наявність в Донбасі кам'яного вуг-

ілля і других корисних копалин було відомо раніше. Металургія України, яка притягла чужоземні капітали, швидкими темпами перетягла Урал, який до початку третьої четверти XIX сторіччя був головною металургійною базою Росії. Ще в 1880 році виплавка чавуну на півдні Росії складала всього 4,8% російської виплавки. В 1900 році металургія України давала уже більше половини всієї продукції чавуну в державі (53,4%). В 1800 році по 1913 рік, тобто протягом 33-х років, видобуток вугілля виріс в 18 разів, а виплавлення чавуну в 155 разів більше!

Бурхливий розквіт охопив всі галузі народнього господарства України. В Донбасі розвивається коксохемія, виробництво вогняно-тривких речовин, головної хемічної промисловости — сульфатної й соляної кислот — виробництво соди та шкла. На базі південної металургії утворюються металосмісні виробництво по всій Лівобережній, Південній і частинно Правобережній Україні. Місто Миколаїв стає другим (після Петербургу) судобудівельним центром країни. Великі вежі будуються в Одесі. Значного розвитку набирає сільсько-господарське машинобудівництво. Заводи сільсько-господарського знаряддя будуються в Харкові, Києві, Катеринославі (Дніпропетровськ), Єлисаветграді (Кіровоград), в Одесі, Бердянському, Александрівському (Запоріжжя), Херсоні і других містах. В Донбасі зароджується важке машинобудування. В Луганському (Воршиловград), будується один з найбільших паравозбудівельних заводів Росії. Вагонобудівельні заводи споруджуються в Запорозжі, Каменському (Дніпродзержинськ) та Крюкові (коло Кременчуга). Спорудження для металургічної та гірничої промисловости постачає машинобудівельний Краматорський завод. В Харкові, Одесі, Дніпропетровському та Києві один за одним виростають заводи витоупу сталі та машинобудування, електротехнічні підприємства та майстерні кустарного обробітку металу. Бурхливий зріст промисловости Східньої України перевищує в темпах розвитку в кінці XIX та початку XX ст. темпи американської промисловости або російської в цілому. Україна з чисто аграрної країни перетворюється в аграрно-індустріальну, досягаючи в цьому відношенні великих успіхів в порівнянні з іншими районами Росії, за винятком Центру Росії.

Одноразово з ростом промисловости змінюється і сільсько-господарський вигляд України. Все більше і більше надається уваги технічним культурам, в першу чергу цукровому буряку. По засівній площі буряка Україна займає друге місце в Європі (після Німеччини). Широко розповсюджуються посі-

Ві масляних культур — соняшника та конопель. Значну роль відіграють посіви махорки та лубяних культур. Дуже розвивається садівництво, виноградарство, баштанство. Велику роль в розвитку українського сільського господарства займає розведення робочої та продуктивної худоби — великої рогатої худоби — овець, кіз, свиней. Висока продуктивність сільського господарства України була тісно пов'язана між собою в усіх галузях аграрного виробництва та зв'язком сільського господарства з переробною промисловістю. Харчова промисловість була репрезентована на Україні сотнями цукрових, винокурних, пивоварних, млинарських, кондитерських, маслوبيйних, крупових, м'ясо-ковбасних, консервних та других підприємств. Риборолні промисли Чорного та Азовського морів, хоч вони й були меншими по розмірах улову риби Волго-Каспійського басейну, але займали одне з важливих місць в галузі народного господарства Росії.

Потужний темп розвитку економічного життя України з перевагою масових тягарів як зерно, руда, вугілля, метал викликали потребу значного розвитку сітки залізничних та водяних шляхів сполучення. По густоті сітки залізничних шляхів Україна зайняла перше місце в Росії. Чорноморські порти — Одеса, Миколаїв, Херсон та Азовські пристані — Бердянськ і Маріуполь, — відігравали велику роль у внутрішній та зовнішній торгівлі Росії. За розмірами товарообміну Одеса, наприклад, поступалася тільки перед Петербургом.

Розквіт народного господарства України був пов'язаний з швидким ростом населення та підвищенням добробуту народу. Україна як невід'ємна частина Росії, встановлювала своє значення в соціально-економічному житті країни, яке колись займала Київська Русь по відношенню до всієї Русі.

Поряд з розквітом народного господарства України зміцнювалися і технічно-економічні взаємовідносини з іншими територіями держави. Залізниця України не тільки пов'язувала її з другими областями країни, але й були транзитними шляхами для північних районів держави. Морські порти грали значну роль не лише в товарообміні самої України, в експортній торгівлі, але також і в зв'язку півдня Росії з другими територіями. У вивозі із України на зовнішній ринок мали перевагу продукція сільського господарства, — зерно та сільськогосподарча сировина. Вивоз в інші райони базувався на вугіллі, металі, солі цукрові т. хлібові. Україна ввозила з Центру Північно-західного району Росії тканини й предмети масового вжитку, ліс, картоплю, яблука, з Білорусії; ліс з північних районів, нафту з Кавказу; рибу з низин Волги.

Після жовтневого перевороту Україна стала національною республікою в советському розумінні цього слова. Індустріялізація, здійснювана по планах п'ятирічок, все ж таки продовжує ті тенденції, які були характерні для розвитку промисловості країни до революції. Україна розглядається в економічному відношенню, як невід'ємна частина всієї території. В першу чергу вирішувались завдання розвитку природних багатств України, які були

конче необхідними для цілого народньо-господарчого комплексу держави. Про господарчу автаркію не може бути і мови.

Перед початком другої світової війни Україна була одною з самих розвинених і населених республік ССРСР. Україна займає всього два з половиною відсотка території ССРСР, але її населення дорівнює 1/5 населення держави (1939). Україна найбільше урбанізована частина ССРСР. Згідно перепису населення 1939 року із 30,9 млн. осіб населення республіки в 556 населених пунктах міського типу мешкало 11,2 млн. осіб, або більше як 36%. В містах Донбасу мешкає більше половини населення басейну. В Східній Україні 18 міст з кількістю мешканців більше від 50 до 100 тисяч і 17 міст численністю мешканців більше 100 тисяч. Два українських міста Київ і Харків, — до війни мали біля мільйону мешканців в кожному.

Високий розвиток народного господарства України легко побачити, якщо горівняти численність населення з місцем тієї чи іншої галузі народного господарства України в загальносоюзному масштабі.

Щодо населення Україна склдає 20% чисельности людности Советського Союзу, по збору зернових культур на долю України приходить 18-19% за гальносоюзного врожаю, по валовому збору цукрового буряка більше ніж 60%, по сояшниках — більше 21%. Із зернових культур питома вага України припадає на ячмінь — 32%, кукурудзи — 23% (за двоєними даними). Треба підкреслити значення таких технічних культур, як картопля (північно-західні області), тютюн-махорка (Кременчуг), тютюн (Одеська і Херсонська обл.). Багато уваги приділялось в передвоєнні й післявоєнні роки культивуванню рижу (по Бугу, коло м. Вознесенськ), бавовни (Милітопольщина). Визначну роль в сільському господарстві України в першому післявоєнному плани посідають такі культури, як конопель (Чернігівська область) та каучуконос кок-са-гиз. Але збірка цих культур є невисначаючою для задоволення внутрішнього вжитку їх.

Плодові дерева являються невід'ємним фоном українського села, але головні райони промислового садівництва знаходяться на півдні (Мелітопольщина, Херсонщина та Одеська область). Українські фрукти в свіжому й законсервованому вигляді вивозяться в другі райони країни. Промислове значення має також і культура винограду.

Із городніх культур, які є предметом постачання північніших районів, значне місце мають помідори та огірки. Баштанство на Україні за час советської влади настільки підупало, що навіть українські міста відчувають брак кавунів та динь.

Непорівняно гірше стоїть справа з тваринництвом. Війна завдала страшного удару українському тваринництву рогатої худоби, яке ще не встигло поправитись від наслідків періоду суцільної колективізації. За самими оптимістичними оцінками советської преси можна загальний розмір голів худоби на Україні встановити на кінець 1950 року слідуючими числами: коней — 2,6 млн. голів (19% загальносоюзного поголів'я), великої рогатої худоби

— 12,2 млн. штук (21,3%), овець і кіз 6,8 млн. штук (менше 7%); свиней — 9,6 млн. (коло 40%); данні взяті з плану, фактично кількість свиней складає не більше 26-30%). В середньому доля України в загальносоюзному вирощуванні рогатої худоби після війни понизилась, хоч й остається ще досить високою, перевищуючи середньо-союзний рівень великої рогатої худоби, а особливо по чередах свиней. На жаль не можна навести даних по розвитку птахівництва. Перед війною українські колгоспи були на першому місці по кількості птахівничих ферм — 92% колгоспів мали свої ферми.

Ми не знаємо цифрових даних, які характеризували б розвиток харчової промисловости України, які говорили б про її місце в загальносоюзній харчовій промисловості, і тому ми можемо привести тільки дві-три цифри. По виробництву цукру план 1950 року (виконаний) передбачав випуск в розмірі 1637,0 тис. тон (68,2%). Заготівля м'яса на Україні складала не менше 19% загальносоюзного завдання. (245 тис. тон. із 1300 тис. тон). План виробництва тваринного масла був складений на рівні 14,5%, а вилов риби не більше 3,6% загальносоюзного плану.

Промислове виробництво України по об'єму валової продукції на особу населення можна ділити на три категорії: першу, за якою випуск продукції значно перевищує випуск на особу населення середній по ССРСР, другу, приблизно, близько до середньої і третю, по продукції виробництва, за якою випуск продукції поступається перед середньо-союзним.

До першої категорії треба віднести всі ті підприємства, які мають значне перевищення випуску продукції над споживанням самої України. Сюди відноситься: випуск чавуну — 50%, добування залізної руди — 50%, випалювання коксу — 51,7%, виробництво кальцінованої соди, добування марганцевої руди більше ніж 40%, добування кам'яного вугілля 34,4%, випуск сталі — 34,6%, випуск паровозів 45,5%, товарних вагонів — 38%, виготовлення металургійного обладнання — 34,0%, добування солі — 42,7%.

Приблизно по середньому виробництву по Союзному Союзу на одну особу населення випуск слідує матеріалів і видів продукції приходиться: тракторів 22,3%, цементу — 19,6%, мінеральних добрив — 16,9%, виробництво електроенергії — 16,8%.

Нижче середньо-союзного рівня є добування нафти — 1%, виробництво метало-різальних станків — 8%, автів — 5,8%, електровозів, пасажирських вагонів, парових турбін, сірників, паперу, точних приладів і продукції складної і тонкої механіки. Особливо низьке виробництво предметів споживання, як вовняно-паперові, шовкові та вовняні тканини, гумові вибори, електро-технічні прилади та вибори побутового приладдя, галантерея і т. д.

Такий розподіл продукції викликаний в першу чергу наявними природними ресурсами, а потім, історично-економічними умовами розвитку України, які викликала в житті широкий обмін товарів

між Україною і іншими районами країни. Соціалізація українського сільського господарства і української промисловости мала бути запорукою розвитку Української республіки і якщо не утворила відповідний ріст матеріального добробуту населення при комуністичному пануванні, то в цьому вина в цілому советського режиму. Ні один район ССРСР, за винятком тільки міста Москви, не живе багатіше за Україну, особливо Донбасу. Рівень життя середнього советського колгоспника-українця, узбека, великороса чи грузина, всюди один і той же, всюди — злидні. Советська влада однаково експлуатує без винятку народи советської держави. Класові різниці однакові. У владі стоять комуністи різного національного походження, жодних національних привілеїв та нахилу до комунізму за національністю нема. Це явище світового порядку. Процент відношення комуністів до населення країн в Польщі і Чехословаччині в декілька разів більший, як в ССРСР, де комуністи панують більше 35 років.

Тепер підходимо до кардинального питання: який шлях мусить обрати Україна після повалення комунізму, в якій економічній сфері, або, вірніше, в якому економічному союзі вона мусить бути, щоб забезпечити максимальне підвищення життєвого стандарту населення країни.

Перед тим, як відповісти на це питання, з ким з сусідів Україну мусять зв'язувати спільні інтереси двохбічної економічної вигоди, хто виявиться на економічному ринку найбільш вигідним партнером, ми мусим спробувати уявити собі можливість існування автаркчної України. Теоретична поза господарча автономія від зовнішнього ринку неможлива зараз для жодної держави світу, навіть для США і ССРСР, які є за природними багатствами найбільш близькі до повної господарчої незалежності. Про господарчу автаркію можна говорити лише в розумінні здібности держави забезпечити себе на довгий період стратегічною сировиною: вугіллями, нафтою, металами та каучуком.

Про неможливість автаркії України свідчать такі цифри: Більше ніж 80% спожиття нафти і її продуктів перед війною покривалось довозом їх з різних районів ССРСР. Розведення каучуконосів має більше наукове значення, ніж практичне-господарче. Ясно, що виробництво синтетичної нафти і синтетичного каучуку організувати можна. Але в спокійний час вони є дуже дорогими в порівнянні з природними продуктами, а в військовий період ці підприємства можуть бути пошкодженими з повітря. Це було підтверджено в Німеччині. На Україні положення з кольоровими металами є незадовольняюче. Хоч виробництво алюмінію та магнієвих сплавів на Україні в теперішній час стоїть дуже високо, але воно базується на привозній сировині — на бокситі і нефеліні, які довозять з інших районів Советського Союзу.

Тільки положення з чорними металами дає можливість цілком базуватися на внутрішнім виробництві. Але і тут є неунікнуте «але». Для витоку сталі необхідні магнієтові та хромо-магнієтові

огнеупори і магнезитові порошки. До цих пір вся необхідна сировина довозилась з Уралу. Виробництво феро-стопів, необхідних для процесу витоплювання сталі, для виробництва легірованої сталі можна налагодити на місці, але повстане необхідність довозу нікелевої, хромистої, ванадієвої, та інших руд. Ми не можемо повністю перерахувати список дефіцитних для України видів сировини, напівпродуктів, готових виробів, але вже зазначене вистачає, щоб показати, наскільки екстремно Україна примушена базуватися на тісній кооперації з другими країнами.

Припустимо, що населення України було б проти федерації з Росією й намагалося б максимально, якщо не повністю, позбавитися всякої економічної залежності. Тоді була б потрібна поена перебудова народного господарства України.

В сільському господарстві треба було б зменшити засіви цукрового буряка, бо крім Росії, на континенті Європи такого споживача не можна було б знайти. Перехід на зернові культури означав би занепад доходу сільськогосподарства на 20-25%, якщо не більше. Металургія України в своєму розвитку узгоджена з потребою всієї Європейської Росії. Окремо взята українська металургія терпить на відомі диспропорції. Через зайву кількість чавуну треба було б вирішувати питання — збільшити витоп сталі, чи зменшити витоп чавуну на 2-3 млн. тонн, який тепер споживається центральними районами ССРСР. Треба було б переглянути сортамент прокату, зменшити виробництво рейок, тяжких балок, листового матеріалу, дроту та залізних труб. Україна тепер продукує більше 1/2 всього виробництва труб в країні, в той час власні її потреби складають не більше 10%. Україна потребує не більше 40-50% вироблених прокатних матеріалів і в той же час потребує довозу деяких спеціальних профілів. Правда, прокатний сортамент можна переглянути, але розрахунки показують, що видайність станів понизиться майже на 30% і собівартість піднімається на 15-20%.

Структура українського машинобудування не дозволяє здійснити автаркію без значної зміни планів виробництва і втрати виробництва. Значна кількість сільськогосподарчих машин, комбайнів, тракторів, гірничо-рудного, металургійного та хемічного обладнання потрібно вивозити в заміну на станки, преси, обладнання легкої та харчової промисловости, приладдя, тверді стопи, електро-технічне обладнання та контрольно-вимірювальну апаратуру. До цих пір це вирішувалося внутрішньо-державним обміном. Якщо буде потрібне перебудування, то одночасово буде потрібна зміна планів виробництва та скорочення витуску валсової продукції. Ми знову маємо справу з пониженням продуктивності праці і, ясна річ, з пониженням життєвого рівня українського народу, як тільки починається питання про посилення автаркії.

Особливо стоїть питання з розширенням випуску (або його організацією) виробів і товарів, сировини, які є на Україні в необмеженій кількості. Для задоволення внутрішньої потреби і його розши-

рення в порівнянні з часом пануванням совєтської влади потрібно буде або поширити виробництво і довозити сировину, або довозити готові вироби. До таких дефіцитних продуктів відносяться: пиломатеріяли, ліс для кріплення, в гірничій промисловості — сировина для виробництва кислот (колгедан), скло, бавовна та готові бавовняно-паперонні тканини, шкіряна сировина або готові шкіряні вироби та взуття, каучук або гумові вироби, повстановаляні вироби, хемічно-фармацевтичні товари, галантерея, змазувальні вироби та інші.

Існуючий в теперішній час товарообмін між Україною та Союзними республіками є самим інтенсивним із всіх міжрайонних перевозок всередині ССРСР. Треба сказати, що Україна є транзитом для вивозу товарів закордон, які транспортують Крим, Кавказ і навпаки. Через брак статистичних даних, які характеризують значення товарообміну в економіці України, ми мусимо базуватися на орієнтованих даних, які говорять про те, що міжрайонний товарообмін складає не менше 1/5-1/4 валової продукції народного господарства України. Вивіз закордон відіграє дуже малу роль, і сумнівно, чи досягає 5% валової продукції республіки. Уже тільки це одне говорить про те, що для України життєво необхідно підтримувати широку зовнішню торгівлю, якщо вона стане ізольованою державою, і до того увійти в господарчу унію з державою, з якою буде утворений максимальний обмін продукції.

Внутрішня перебудова сільського господарства та промислового апарату може лише частинно скоротити потребу інтенсивної зовнішньої торгівлі. Господарча внутрішня перебудова потрібного масштабу буде означати обмеження господарчої діяльності населення, зменшення zatrudнених (сріст безробітних) та пониження життєвого стандарту. На такий захід не погодиться ні один українець, який любе свою бацьківщину. Українські фашисти, — бандерівці, які будуть насаджувати свою владу на Україні багнетами, будуть знищені рухом широким мас народу.

Нашому читачеві зрозуміло, що життєві інтереси українського народу потребують орієнтацію його господарства на широкий міжнародний обмін, що в теперішній час вимагатиме входження до того чи іншого блоку. Україна, з перших кроків після звільнення від комуністичного ярма муситиме увійти в об'єднання подібне до об'єднання, яке утворене планом Шумана. Хто ж може бути головним партнером України в господарчо-політичній федерації? До теперішнього часу головним споживачем продукції українського народного господарства та головним доставлювачем сировини та продукції для нього були, якщо розглянути в сьгоднішніх формах адміністративного поділу Росії — РСФСР, Кавказ, та Закавказькі республіки (особливо Азейбарджан), Білорусія та Середнь-азійські республіки. Експорт та імпорт в країни Західної Європи тепер дуже низький, і до того ще штучно скорочений. Певна річ, що в післясовєтський період він виростає в декілька разів. Але і в випадку самого його ін-

тенсивного розвитку, він буде відігравати тільки допоміжну роль в товарообміні України і ні в якій мірі не може дорівнювати з об'ємом в межах теперішнього СРСР. Звідси, природно, виникає рішення: Україна мусить входити в федерацію з іншими народами, які населяють теперішній Советський Союз.

Якби Україна вибрала б інший шлях, наприклад, входження в блок з другими країнами Східної Європи, і пішла б на утворення агресивно-всорожого антиросійського союзу, то вона з перших же днів свого існування в новій комбінації почала б жити в озброєному світі. Це надало б українській економіці характер військової економіки в мирний час. Стандарт життя українського народу остався б таким самим, яким він є в теперішній час, якщо не понизився б. Такий протиприродний союз викликав би поважне порушення економічного життя країни. Відмова від торгових зв'язків з іншою частиною Росії вимагала б неможливої в теперішніх гео-політичних обставинах ситуації. Україна не може запропонувати західним країнам ні вугілля, ні металу, ні машин: держави Заходу самі експортують цю продукцію. Східна Європа — теперішні сателіти,— хоч і потребують в обмеженій кількості продукцію, але в обмін можуть запропонувати ті ж сільсько-господарські продукти, які Україна сама хоче експортувати. Необхідна для України

промислова сировина є малотранспортабельною і перевіз її на далеку віддачу є небажаним. Вигідними постачальниками її можуть бути тільки недалеко розташовані країни, які мають цю сировину в резерві. Всі вони розташовані на схід і північ від України. Все це говорить за те, що єдиним ринком, який може забирати всю зайву продукцію українського народного господарства, і який може забезпечувати всіма головними видами сировини та готовими виробами український ринок, — був, є і залишається Росія. Від порушення торговельних зв'язків з Росією Україна згубить більше, як Росія.

Наявність інтенсивного товарообміну потребуватиме, в свою чергу, підтримки надійних товариських відносин, які базувалися б на взаємному порозумінні і ясному уявленні спільної долі і спільних інтересів і які ґрунтувалися б на потужному політичному союзі. Між Україною і останньою частиною Росії нема природних перешкод. Територія єдина, як історична судьба. І в економічному відношенні Україна уявляє собою частину загального комплексу Європейської Росії. Економіка, політика і культура потребують збереження єдності країни і утворення на території теперішнього СРСР федеративної держави типу США, в якому Україна займе відповідне і почесне місце.

Петро Гладкий

З КУЛЬТУРНОГО ЖИТТЯ

Читаючи некролог...

Московська «Літературна газета» повідомляє про смерть українського драматурга Івана Антоновича Кочерги, який помер 26 грудня 1952 року на 72 році життя. В офіційному некролозі, що його підписала Президія Союзу Советських Письменників Української ССР, знаходимо звичайні для таких випадків твердження советських штамповщиків: перерахування творчих заслуг автора перед советським народом, значення його п'єси для апології «советського патріотизму» і «тарячої любови до соціалізму», річ ясна, до советського. «Життя й творчість І. А. Кочерги є прикладом самовідданого служіння справі Леніна-Сталіна» — твердить некролог. Не є забутими й ті «милості», які сипалися на пристарілого драматурга з кривавих рук советів, — два ордени Червоного Трудового Прапора, звання заслуженого діяча мистецтв Української ССР і т. п. Я не знайшов би потрібним реагувати на ці цілеспрямовані, пропагандні дитирамби, але, читаючи некролог, я знову заглянув в прірву підсоветського буття, із темряви якої виплила в числі багатьох

знайомих письменницьких фігур і затиснута в гулак маленька, виснажена, кістлява фігура покійного Кочерги.

Наше знайомство відбулося в незвичайних умовах, на банкеті Ради Народних Комісарів в Москві, який був даний на честь лауреатів конкурсу Раднаркому на кращу п'єсу в 1934 році. Після моєї «слова» не послідувало, як після промов других лауреатів, аплодисментів. Навпаки, запанувала надзвичайна, для такої теплої компанії, напружена, зловісна тиша. Кремлівські пані, з вологими почервонілими кролячими очима, якій я перед тим відмовився цілувати руку, знову навела на мене свій старосвітський лорнет. Всі очікували якогось грому і, можливо, навіть блискавки, але стеля Червоної залі Метрополю залишилася, як і перед тим, безхмарою.

Із п'яти десятків запрошених гостей, зібраних з усіх республік СРСР, тільки в одного знайшлася мужність письменника. Це і був старий, знесилений, худий, в той час мало відомий, український пись-

менник Іван Антонович Кочерга, який сидів далеко від мене, поруч Корнійчука. Він піднявся з місця і неврівноваженою ходою старої людини, нечутними кроками направився до мене, не порушуючи тиші. Він демонстративно підійшов до мене. Коли він потиснув мені руку, як у лихоманці, недобрый блиск його очей якось погас. Напруженість мовчання присутніх робилась немов нестерпно тяжким, атмосферним тиском.

— Нещодавно моя дружина померла від голоду, а я тепер тут, — сказав він, між іншим, голосно. Мені ледве вдалося запобігти такій небезпечній для нього сповіді. Але поки він не сів знову на своє місце поруч Корнійчука, мовчання продовжувалося. Після цього я зустрів його якось на повороті сходиць Державного Видавництва Художньої Літератури в новім «закордоннім» пальті, але це вже був лещо інший Кочерга, в кожному випадку зустріч вже не була такою теплою, як в Червоній залі Метрополію. Очевидно за природний вияв відвертості й «демонстрації» на банкеті, драматургові було зроблено «застереження». Після прем'єри премійованої його п'єски «Часовщик и курица» в другому МХТ-і я з ним більше не зустрічався.

Тоді я не надав та й нині не можу надати цьому значення, тим більше, що після моєї промови на банкеті в Раднаркомі від мене відвернувся не один Кочерга. Якщо зовнішні відносини в товаристві взагалі облудливі, то в советському товаристві існують особливі «традиції», ігнорування яких дорівнює антисоветській демонстрації. Цим традиціям не зміг, очевидно, протистояти і Кочерга, але не думаю, що покірність цим традиціям надавала йому моральне задоволення. Ордена, становище та сталінська премія, якою була нагороджена його п'єса «Ярослав Мудрий», що йшла в театрі імени Т. Г. Шевченка в Харкові, — були методами експлуатації творчості драматурга, але перекувати духовний стан людини, тим більше талановитого, рабовласникам не в силі так само, як і не є в силі остаточно витравити з душі людяність.

І. А. Кочерга, початок літературної діяльності якого відноситься до 1911 року, належав до старого, дореволюційного покоління українських письменників, що виховані на зразках громадської і літературної спадщини українських і світових класиків. Попавши в советські кліщі, він як і його сучасники Янка Купало, Якуб Колос та інші, з письменника перетворюється в продуцента. Це, власне, загальна доля всякої особистості в ССРСР, в тому числі і письменника. Підсоветський письменник те менше подібний на самого себе ніж, наприклад, колгоспник на селянина. Творча праця письменни-

ка, як і трудовий процес колгоспника, сама по собі не може більше служити для нього вичерпуючою характеристикою, своєрідним відбитком його душі та інтелекту. Це скоріше відбиток його пальців для державного паспорту. Якщо по відбитках пальців можна судити про ідейні стремління та психо-ідеологію людини, то можна судити і про підсоветського письменника по його виданих творах. Звичайно, є виключення. Є й советські по духу «письменники». Але ми тут говоримо про виключення і не про советських ідеологів, що підлабузнюються перед сильними або перекручують дійсність під кутом зору советської пропаганди, як наприклад, Корнійчук.

І. А. Кочерга, мені здається, навіть при найбільшому бажанні не міг би стати Корнійчуком, якого творча «метода» нічим не відрізняється від звичайного промфінплану, що підлягає стовідсотковому та своєчасному виконанню. З точністю можна передбачити, на яку тему він буде писати наступну п'єсу, і яку «ідею» він буде в ній твердити слідом за агітпропом ЦК КПСР. Для цього треба тільки слідкувати за гаслами та черговими завданнями партії.

І. А. Кочерга, звичайно, є інший. Він міг або, точніше, вимушений був сидіти за банкетним столом поруч Корнійчука-вихованця комсомолу і партії, але чи буде сидіти з ним рядом в історії української літератури і драматургії — дуже сумнівно. Уважний критик в творчості Кочерги знайде найбільший зв'язок з національними традиціями української літератури, особливо з драматургією, ніж з советською сучасністю. Це відноситься навіть не так до змісту, як до форми, сюжету, образів, від яких відчувається специфіка української психології, а не знеособлюючий штамп корнійчуківських партійців та їх під'яремних людських схем.

Кочерга — драматург побутового плану, локальних побутових можливостей. Але в ділянці побуту він не піднімається над жанровою комедією. В цьому відношенні «Часовщик и курица» для нього, є більш типовим твором. Тут нема ні заглиблених психологічних характеристик, ні гоголівського монументалізму образів, ні свіжості узагальнюючої думки — все на звичайному для жанрової комедії рівні.

«Лояльна» творчість при советах — це, власне, «функціонування», яке зовсім виключає творчий ріст письменника, обрікаючи його на висушуюче топтання на місці. Це наклало свій страшний відбиток і на советський період творчості покійного драматурга, для якого урочиста зустріч з теперішньою Москвою стала початком прихованої туги за загубленою свободою творчості.

Арубе Кубаті

Музеї в ССРСР

Советська влада, переслідуючи певну мету, всюди влаштовувала, де тільки була можливість, музеї історично-красознавчі. Основна мета була — пропаганда советської влади з однієї сторони, а з другої — проведення антирелігійної агітації. Музеї організовувалися не тільки в великих, а й в малих містах, наприклад: Хорол (Полт. обл.), Борзна (Черн. обл.), Вінниця, Проскурів (Подольська обл.), Маріуполь, Бердичів та ін.

Чи можна говорити про серйозне бажання советського уряду зберегти національні історичні цінності, коли робилось зовсім «протилежне». Це «протилежне» робилось шляхом таємних розпоряджень, циркулярів та декретів, які є невідомі широким масам, в той час, як про яку-небудь експедицію з археологічною метою піднімався шум, друкувалося в часописах і розносилося всюду по радіо. На цьому «протилежному» треба застановитися дещо детальніше. Аж занадто «вопіюче» це «протилежне», й мало хто про нього знає. В Ленінграді існує Ермітаж — музей західного мистецтва. Цей Ермітаж утворювався до революції шляхом витрат великих державних коштів і участю приватних осіб, які дарували предмети мистецтва. Був утворений музей з світовим ім'ям, і советська влада, вибираючи з нього найкращі експонати, вивозила їх закордон і там продавала. Між іншим, були відібрані кращі речі з золото-керженських розкопок. В Парижі в часописах з'явилися об'яви про аукціон, на якому будуть продаватися ці речі. Реклама була поставлена зразково, були повідомлені не тільки музеї Парижу, але і приватні особи — колекціонери. Але на цей аукціон Захід відповів правильно: «крадених речей не купляємо». І трапився великий скандал: на аукціон не з'явився не один представник музею; з'явилось декілька малих антикварів, які купили деякі незначні речі.

Що взагалі взято з Ермітажу — осталося таємницею. Про це знають тільки старші службовці Ермітажу, але, звичайно, мовчать. Взято з музею й продано закордон дуже багато, й, звичайно, самих цінних речей. Не оставила советська влада в спокої і колишню Імператорську Публічну Бібліотеку. Анатолій Марков, почесний член Візантійського Інституту в Мадриді, в статті «Книжні скарби до тисячеліття Патріаршої Бібліотеки в Александрії», яка була надрукована в часописі «Русская Мысль» ч. 501 від 11.2.52 року, пише: «З числа проданих советським урядом національних скарбів Імператорської Публічної Бібліотеки можна назвати один з перших списків Євангелії, відноситься до 4-го віку, зроблений рукою єгипетської монахині Текли і подарований монастирем Святої Єкаторини на Синаї Імператорові Александрові-Освободителю, як Государеві, який стоїть на чолі православля.»

Цей унікальний, відомий під назвою «Кодекс Сінаїкус», був проданий советами в 1925 році за 100 тис. фунтів Британському Музею, де він тепер зберігається, як національний скарб Великобританії. В даному випадку повідомляється тільки про один

факт, а скільки їх було всіх разом взятих — покрито таємницею.

Коли руйнували, вірніше, зносили, старовинний Чудів Монастир в Кремлі в Москві, то при розборі його були присутніми агенти ГПУ. Робітники знайшли замуровані в стіні старовинні золоті церковні сосуди, які агентами були передані в головне управління ГПУ. В Кремлі існує Оружейна Палата, — музей російського мистецтва, головним чином допетровської епохи. Музей по своїх експонатах надзвичайно цікавий, в ньому зібрані протягом сторіччя предмети вжитку російських царів, знатних боярнів, ряду історичних осіб і т. д. Коли дирекція Оружейної Палати довідалася про знахідку древніх посудів в Чудовім Монастирі, то звернулася в ГПУ. з проханням передати цю старовинне начиння їй, як національну цінність, на що дістала відповідь: сосуди будуть передані під умовою відшкодування ГПУ еквівалентною рівною кількістю золота. Про цей випадок мене повідомив покійний Клейн, директор Оружейної Палати. Відповідь ГПУ звучала злою іронією. Звідки може взяти музей таку кількість золота, коли він існував на мізернім бюджеті. Так ці древні сосуди і не були передані до музею, а були віддані на переплавку!

Вилучення дорогоцінного металу з церков, костелів, синагог проводилось по всій території ССРСР. Церкви були хранителем старовини, і велика кількість предметів мистецтва у вигляді церковних посудів, начиння, обкладин на палятурках Євангелій, риз на іконах зберігалися нею. При вилученні цих речей був зроблений пильний обшук, і виключно все з цінного металу забиралось. Золото зустрічалось дуже рідко — переважно було срібло.

Пізніше, коли закривано церкви й костели, було дано розпорядження висилати на адресу економічного відділу НКВД всі тканини для випалювання з них срібла. Треба сказати, що старі тканини зберігалися тільки в церквах та костелах. В родинях тканина не може зберігатися 200-300 років, як в ризницях церков або костелів. Заради декількох грамів срібла дорогоцінна тканина спалювалась і гинули цінніші пам'ятки мистецтва. Вилучення пам'яток проводилося на всьому просторі ССРСР, і скільки загинуло цінного з наукового погляду матеріялу, тяжко навіть собі уявити. Не врахувалось, що з закриттям церкви чи костелу зникне джерело, відкля надходили зразки старовинних тканин для музеїв, і тепер не може й бути мови про поповнення музейних збірок.

Був об'явлений в першій половині 30-х років по всіх установах збір металу. Директор Полтавського музею заявив, що бажає здати 2,5 тони металу й наказав співпрацівникам музею відібрати його з музею. Співпрацівники відібрали другорядні речі, але потрібних двох тон не набрали. І тоді директор особисто почав показувати на речі, які підлягають здачі. Там були бронзові прес-пап'є, чорнильниця, камінні годинники і інше. Коли співпрацівники музею намагалися довести своєму директорові, що ці

речі являють собою високохудожній матеріал і потрібні для експозиції, директор заявив, що негайно викличе НКВД, і співпрацівники замовкли. Що вони могли зробити?

Встановлюючи торговельні зносини з Заходом, советський уряд, як було сказано вище, відібрав і продав цілий ряд найцінніших речей з Ермітажу. Не обминула ця доля і українських музеїв. В Київському українському музеї було відібрано коло 600 штук самих найкращих старовинних українських килимів, які були послані в Ленінград двома рівними партіями по 300 штук. Перша партія була відразу ж розкуплена закордоном, а друга не була послана закордон. Ця друга партія десь затрималась і не була повернена до Київського музею, а також не була передана жодному з ленінградських музеїв.

Коли відбувалося «добровільне» закриття церков і костелів, то з усього СРСР тільки в одній Вінницькій області було зроблено за моєї ініціативи обслідування предметів, які мали музейне значення. Воно дало колосальний науковий матеріал в вигляді великої кількості старовинних тканин, ікон, начиння, книг, килимів, навіть меблів. Директор музею скоро зник, як взагалі зникають люди в СРСР, а його заступник, запропонував місцевому театрові використати для сцени старовинні тканини. Співпрацівник музею — комсомолец, просто із ще незареєстрованого матеріалу брав кращі, багаті зразки старовинної тканини і продавав їх місцевим мешканцям на подушки та малі килими.

В кінці 20-х, або на початку 30-тих років було дано розпорядження усім київським музеям здати на схорону в Київський Державний банк всі цінніші речі. Коли робота комісії по огляду скриньок, що були в державнім банку, закінчилася, виявилось, що бракує 7 скриньок, які були здані Лаврським музеєм. Після досить складних розшуків пощастило знайти сліди цих скриньок. Виявилось, що уряд наказав перевести їх в Москву, куди вони й були вивезені під особливою охороною.

Охороняти було що, бо лаврська ризниця, яка повністю перейшла в лаврський музей, мала великі цінності в вигляді дорогоцінного художнього посуду і побутових речей, які жертвували царі, гетьмани та багаті люди. Відбір цих дорогоцінних речей робився в великій таємниці, але мені особисто тільки відомо, що серед речей тих семи скриньок знаходилась знаменита старовинна Чудотворна ікона Успіння Богородиці, яка висіла над царськими вратами в головній Успенській церкві в Лаврі і опускала після закінчення богослужіння для лобизання віруючими. І друга відома мені річ — це маршальський жезл Румянцева-Задунайського, обсіпаний дорогоцінним камінням й зроблений з золота. Куди поділися ці сім скриньок — невідомо. Не буде перебільшенням сказати, що те, що було в скриньках, советський уряд розпродав або пустив на лом.

Все, про що я говорив, ясно показує на точку зору советської влади на музей: ми устроюємо музей, платимо співпрацівникам, які повинні розшукувати цінний матеріал, а коли нам потрібно, використовуємо цей матеріал, як валюту.

Піднімаючи завісу над таємними справами, ми відкриваємо картину руйнової діяльності советської влади. Звернемося тепер до музейних кадрів. — Хто стоїть на чолі музеїв, як директор, хто є науковим працівником? Загальне положення: директором музею мусить бути обов'язково член партії; як рідке виключення і тільки в малих провінційних музеях зустрічаються безпартійні директори. В більшості це ентузіясти, які віддаються цілком служінню науці, і які дістають заробітню платню, яка дає їм можливість тільки напівголодного існування. **А priori** можна собі уявити, що це за публіка — партійні директори музеїв. В більшості випадків ці партійні директори мають ще яку-небудь іншу посаду, і музейна праця для них є тільки побічним заняттям. Повна протилежність царській Росії і Заходові, де на посаду директора музею призначалася особа з великим науковим досвідом, великим ученим ім'ям. Советська влада, очевидно, дивиться інакше і, як наслідок, ми бачимо директорів, які далеко стоять від вченого світу. Поясню це прикладами. В м. Дніпропетровському (Катеринослав) зібрав експонати і був директором музею академік Д. Яворницький, відомий історик і археолог, який подарував всю свою колекцію запорізької старини музеєві. Цей великий вчений, дослідник і історик м. Запоріжжя через інтриги свого ж вихованця, який вступив до комсомолу, був звільнений з посади і на його місце була призначена партійка — дружина якогось енкаведиста, яка абсолютно не мала нічого спільного з музеєм, і нічого не розуміла в цій ділянці праці, до того ще й не цікавилася музейною справою. Вона приїжджала до музею тільки на 2-3 години і то не кожного дня, а академік Д. І. Яворницький, який мешкав на віддалі одного кварталу від музею, не був при справах. Особливо щастило Київському Українському Музеєві на молодих директорів. В 20-х роках приходжу я одного разу влітку до музею і заходжу до канцелярії. Ввійшовши, я був сильно здивований. На деякі підвищенні за столом директора сиділа напівгола людина. Тут же в канцелярії працювала машиністка та співпрацівниця музею. Коли я підійшов до цієї людини, він встав з-за столу. Це був директор, і я побачив, що він мав на собі тільки коротенькі труси і більше нічого. Це була та сама людина, яка допровадила до самогубства великого вченого Д. М. Щербаківського, який віддав все своє життя музейові. Будучи учнем цього вченого в Уманській гімназії, цей тип, призначений директором музею, в повному значенні цього слова, почав травити працівників, особливо Д. М. Щербаківського. Нерви Д. М. Щербаківського не витримали, і він покінчив своє життя самогубством, скочивши в Дніпро. Так загинув великий вчений в розквіті сил, який дав ряд цінніших наукових праць в ділянці українського мистецтва та іконографії. А 22-х річний директор, який навіть не закінчив гімназії, заступив місце академіка Н. Ф. Беляшевського, відомого археолога, відомого українського вченого, якого, після призначення на посаду юнака, перевели на посаду співпрацівника музею.

В середині 30-х років мене викликали в один провінційальний музей в м. М. для определения експонатів. Там я працював коло двох тижнів і під кінець мого перебування в музеї, я встав рано й вийшов в коридор, де зустрів директора музею. Він взяв мене під руку і, гуляючи по коридорі, розмовляли на різні теми, а потім і про мою працю. Раптом він мене запитав: «Скажіть, професоре, як вас може цікавити ця дурниця?» — тобто, моя праця по визначенню експонатів в музею. В перший момент я навіть не знав, що йому відповісти. Подібне питання почути від директора музею, що найменше дивно, але такі і директори! В Вінниці з музейної збірки старовинних тканин було дано право вибору тканин для акторів театру. Ці старовинні тканини були зібрані в музеї в наслідок обслідування закритих церков та костелів, і була складена в науковому відношенні чудова збірка. Мені довелося бачити знімок театральної трупи, яка була сфотографована в костюмах п'єси при абсолютному незнанні історії орнаменту тканин актори були убрані з костюми, тканина яких зовсім не відповідала епохі п'єси, що викликала усмішку і крім того, певне змішання епох; костюми одних акторів були пошиті з тканини 17 ст. — другі — 18 ст. і навіть 19 ст. Театральним працівникам було запропоновано відібрати бажану їм тканину — вони вибрали, що було покрасивше й краще зберігалось зовсім не рахуючись з часом виникнення данної тканини і її бутуванням в житті, але вони не могли з цим рахуватися, нерозуміючи зовсім нічого в цьому питанні. Музейні речі використано для театру так, щоб через деякий час викинути або зробити ганчірки для підлоги. В Проскуріві директор музею зробив в саду при музеї аудиторію і, володіючи даром слова, постійно виступав з антирелігійними промовами. Дякуючи вмінню говорити, він притягував на свої доповіді велику кількість місцевих мешканців. На цих промовах він демонстрував музейний матеріал у вигляді ікон з відповідними коментаріями.

Із позитивних проявів діяльності директорів музею можу сказати про один випадок. На початку 30-тих років в церквах здіймали дзвони, використовуючи їх, як бронзу, мідь. Советська влада здержала з церковів все: дорожній метал, тканини для випалювання срібла, дзвони на метал і навіть церковні будинки якщо кам'яні, то під склади, або кіно, якщо дерев'яні, то продавала на дрова. Було отримано розпорядження зняти дзвони і в Києво-Печерській Лаврі, де в той час уже був музей. Треба сказати, що в Лаврі дзвони на головній дзвонарні були підібрані згідно тснів і видзвонювали мелодії. Вилити дзвін з потрібним тоном є дуже тяжким завданням і треба вилити цілий ряд дзвонів, перед тим як вдасться вирішити задачу — вилити дзвін потрібного тону. Директор музею розумна людина, і свідомо історії мистецтва, подав відповідну записку, пропонуючи підібрані в тон дзвони не зніматися і не віддавати їх на лсм. Наслідком виявилось негайне зняття з посади цього директора (партійного) з обвинуваченням його в релігійності і суворий наказ негайно зняти дзвони.

Київська Академія Малярства була перетворена в Інститут Малярства, в якому був Педагогічний факультет. Цей факультет мав декілька відділів, в тому числі й музейний. Завданням цього відділу було дати спеціально освідчені кадри музейних робітників. Але цей музейний відділ троїснував дуже короткий час і з кадрами музейних робітників справа була дуже поганою. Робота в музеї потребує відповідного знання від працівника, вірніше — знання історії мистецтва, особливо знання історії малярства, культури, побутового мистецтва в вигляді знання історії орнаменту тканини, історії кераміки, шкла, зброї, іконописання і т. п., і хоч би поверхового знання археології та нумізматики. Часто предмети, які знаходять випадково по археології і наконечники з стріл, копій, або скрепки, молотки, а по нумізматиці — монети, медалі населення несе в музей для определения речі, і ось тут і мусять бути співпрацівники музею на висоті свого положення. В великих центральних музеях там справа простіша, вони мають ряд відділів археології, нумізматики, зброї, тканини, кераміки і начолі відділу стоїть спеціальність і для кожного питання можна дістати вичерпну відповідь. А що ми бачимо в житті провінційних музеїв? В Дніпропетровськ (кол. Катеринослава), великий музей, який організував академік Д. І. Яворницький, але Д. І. Яворницький звільнений з посади, на його місце призначена особа, яка ніколи не мала нічого спільного з музейною справою, а співпрацівники абсолютні нехлюї в своїх наукових пізнаннях. Мені довелося по вивозу музею там працювати по определению експонатів і трапився такий курйоз. Працюючи в відділі кераміки, серед першокласних художніх речей 18 ст. в експозиції, я знаходжу посуд роботи фабрики Кузнецова початку 20 ст. з малюнком, який є виконаним навіть не від руки, а декалькоманією (друкований на папері малюнок, перенесений на матеріал, як перебивний малюнок). На моє запитання, як і яким шляхом потрапив цей посуд в експозицію, співпрацівниця, яка мене супроводжала, — завідувача відділом кераміки відповіла — «Але це красиві речі». Що можна було відповідати цій «завідуючій відділом»? Ясна річ, що людина зовсім не в курсі історії кераміки. Розбираючи в цім музеї т. зв. фондовий матеріал, (це речі, які з тих чи інших міркувань не належать до експозиції), я знайшов невелику скриньку з різним ломом металу і серед цього лому три скіфських золотих пластинки, які нашивалися на одяг. В іншому музеї те ж серед мідного лому я знайшов пластинку від стінки релікваріума XI ст. з чудовим малюнком який був виконаний емалю. Подібні речі трапляються дуже рідко і в науковому відношенні уявляють велику зацікавленість.

В одному з провінційних музеїв я, оглянувши музей, звернувся до співпрацівниці з пропозицією по азати їй процес відбору старовинних музейних речей з замкненого костелу. Співпрацівниця була милою особою років 23-х, погодилась і ми пішли разом до костелу. Я запитав її, чи давно вона працює в музеї. Виявилось, що третій рік, і на моє запитання, що вона читала по питаннях мистецтва,

Вона відповіла, що нічого, що не читала «жодної книжки». Цікаво, яку відповідь вона може дати на запитання відвідувача музею, якщо той зацікавиться тим чи іншим експонатом. Коли я їй подав питання, а які вона дає пояснення відвідувачам музею по експонатах, то вона мені відповіла, що відвідувачі самі собі ходять та дивляться, а все останнє її не стосується. І ця співпрацівниця рахується як науковий робітник.

В м. Бердичеві музей знаходиться в старинному кафедральному костелі, в якому раніше знаходився католицький монастир, і музей розташований в приміщенні, яке раніше займали монахи. Костел з корпусами для мешканевої площі займає окрему територію, яку обгороджено старинною зубчатою кріпосною стіною з амбразурами для гармат.

В цьому костелі, між іншим, брав шлюб знаний французький письменник Бальзак. Музей має необмежену кількість мешканевих приміщень, які були колись келіями монахів і кімнатами монастирських службовців в костелі.

В м. Бердичеві, як і по цілому СРСР, повний недостаток мешканевої площі, неможливо знайти не то, що мешкання, а навіть окрему кімнату. Приїжджає хто-небудь до Бердичева, але зостатися в місті не може через брак мешкань. Він їде до музею, де є скільки завгодно мешканевих приміщень і пропонує свої послуги, як музейний робітник. Його приймають на працю і дають приміщення. Проходить пів року, рік, ця особа знаходить собі іншу відповідну працю і кімнату і залишає роботу в музеї. Це є не одинокий випадок, а загальне положення в Бердичеві. Яку научно-дослідницьку працю можна очікувати від таких співпрацівників музею?

Мене було покликано до праці в Бердичівський музей для визначення експонатів. Директор музею — жінка, прохала мене прочитати працівникам музею коротенький курс по побутовому мистецтву, що я й зробив. Я звернув увагу на досить безчасне відношення працівників до читачів. Рівно через рік (а це було в другій половині 30-х років) мене було знову покликано на таку ж саму працю і знову ця директорша попрохала мене прочитати працівникам курс по побутовому мистецтву. Як я був здивований, коли я серед зібраних тут працівників не зустрів ні одного знайомого — всі люди були нові. Не дарма я звернув увагу в попередньому році на слабу зацікавленість аудиторії. Питання мистецтва їх не цікавили, на свою працю вони дивились, як на тимчасову, поки підшукається їм відповідна посада та кімната в місті. Директорша музею в розмові зі мною скаржилась на співпрацівників музею,

що вони виявляють мало зацікавленості в музейній праці і повідомила мене що вона витрохала 600 крб. для придбання літератури по питаннях мистецтва, і «можете собі уявити» — сказала вона, «із цієї суми прошеї ні однієї копійки не було витрачено». Протягом року співпрацівники не придбали, не виписали ні однієї книги.

Незнання в питаннях мистецтва у працівників провінціальних музеїв деколи доходить до курйозів. Наприклад, в Вінницькому музеї був експонований на видному місці фабричного виготовлення т. зв. гобелен. Ці «гобелени» продаються в крамницях на метри й не уявляють з себе нічого художнього. Гобеленами їх називають тому, що вони по своєму малюнкові і тональності імітують дійсний гобелен, зображаючи маркіз, кавалькади з персонажем, одягнутим в старинні костюми і так далі. На моє здивування, що даному гобелену не місце в експозиції, співпрацівник музею, завідуючий відділу почав з запінняним ротом доводити високу художність і справжність цього «гобелену». Не дивлячись на незаперечний доказ з мого боку, що це не справжній гобелен, працівник почав лягтися. Я не утримався і в гострих суперечках порадив йому замість цього гобелену вивісити його старі штани. Цікаво, що в кладовій музею я знайшов дійсно першотвірний «гобелен» 17 ст. яким і було замінено фабричний в експозиції. В цьому ж Вінницькому музеї в 20-х роках знаходилася копія патрету Софії Потоцької, але директор пояснював відвідувачам, що це срігінал. Він і не підозривав, що патрет роботи знаменитого французького художника Лямпі є власність Франції і перебуває у Луврі.

Советська влада відкрила величезну кількість музеїв, але що вони дали? Жодних дослідницьких робіт і, якщо б не центральні музеї, то ця робота зовсім припинилася б. Чи дали б ці багаточислені провінційні музеї хоч би знайомство місцевим мешканцям з мистецтвом? Теж ні. Дякуючи відсутності добре підготовлених кадрів музейних працівників, які могли б зацікавити відвідувачів, пояснити музейні експонати — відвідування музеїв дуже низьке і жодної освітньої праці ці музеї за 30 років не зробили. Про кадри для музеїв советська влада не думає. Був чудовий учбовий заклад в вигляді музейного відділу Педагогічного факультету при Київському Художньому Інституті, але його закрили. А центральні музеї? Для Советського уряду це валютна база. Націснальні скарби для Советського уряду тільки валюта.

Проф. Касс'яненко

ЛІТЕРАТУРА, НАУКА Й МИСТЕЦТВО

Народження сумління

(Відповідання п'яного чекіста)

... Ось ви, молоді хлопці, кажете, що чудес те пер не буває. Життя ви ще мало бачили. А в мене, бач, не тільки волосся, а, можна сказати, навіть серце сиве стало. Багато бачив я на своєму бурному

віку. І чудес також... Нехай, правда, не зцілїнь чи там воскресїнь, але чудес з душою людською — таких бачив... Ось розповім я вам, чому я з ЧК-а відійшов і віруючим став... Налий но ще по скля-

ці... Так, це дійсно чудо було: жив буду — не забуду...

Було це давно, на самому початку цієї проклятої революції. Був я під ту пору молодим матросом, комендором на крейсері «Аврора», який по Зимовому Палацу стріляв — останню крапку на всьому «старому» ставив. Був я тоді молодий, гарячий; море по коліна, як говориться. Не вірив ні в Бога, ні в чорта... Все було тринь-трава. Своє життя копією здавалось — що вже тут про інші мовити?..

Ну добре, сталося це на початку 19-го року. Час тоді був кривавий, лихий. Колчак стояв на Волзі, Денікін під Москвою, Юденіч до Пітера підходив. Якраз тоді Троцький рвонув: «Ми, можливо, підемо з історичної сцени, але, пішовши, так тарахнемо дверима, що вся Європа затремтить...» Вже не знаю, як Європа, але Росія тоді справді таки тремтіла від терору.

Потрапив я тоді до матроського загону особливого призначення при Пітерській ЧК-а. Як же — матроси, «окраса й гордість революції».

Рожа брита. Грудь открыта.

Брюки кльош. Даєшь — берешь...

Ну, чого вже там гріха таїти — ми тоді пачками ворсгів у розход виводили, «караючим мечем пролетаріату» числилися... Жили ми тоді вже дійсно, можна сказати, приспівуючи. Все було, чого тільки: матроська душа жадала: і горілка, і шампанське, і баби, і влада, і пошана. ЧК-а своїх вірних хлопців випещувала. А були ми тоді, по prostu кажучи, катками, а лише по молодій дурості і геройству думали, що робимо тяжку працю для блага революції, для щастя трудящого люду. І революція тоді нам здавалась чимось таким світлим, наче якась фея в казці, а не стара відьма... Що ж робити — було мені тоді адже двадцять років з маленьким гаком...

Та от... «Тієї» ночі, пам'ятаю, б'гато «праці» було. Вже п'яте вантажне авто гонили ми на Ваганьківський цвинтар «з крамом», як ми тоді сміялись. Везли, пам'ятаю, тоді чоловік 10 або 12 «в розход виводити», «на місяць посилати», «в штаб Духон'на»...

За цвинтарем була така велика яма. Там, на краю, і шльобали ми приречених. Вранці посилали в'язнів закопувати трупи.

Іхали ми шестеро чекістів — матросів. А старшим був у нас боцман Козлов на прізвище. Понурий, майже що неписьмениий чорт, до страшної мавпи подібний. Жорстокий він був — страх. Не людина, а камінь. І очі в нього були такі, що коні лякались, собаки хвости підбирали. Якось, пам'ятаю, кицька десь спала. Ну, а як навів він на неї свої баньки — раптом тріпонулась вона і з жаху дьору, наче її припалили розпеченим залізом... Серед «краму» нашого було декілька офіцерів, княжна якась і батя — простий такий сільських попик, старенький, наївний, простацький. За що такого старенького до розходу присудили — вже й не знаю... Так ось — сидять усі засуджені на дні вантажного авта, руки позаду дротом зв'язані. Ну й трясуться, поправді кажучи. Хоробрість — хоробрістю, а вмирати, та ще й у ямі — нікому не хочеться... Рані-

ше розстрілювали просто на Гороховій в льоху, а китайці збирали трупи й звірів годували в зоо-парку. А потім звірі вже й морди одвертали — наїлись. Та й такий терор пішов, що стали за місто вивозити, в льохах місця не вистачало...

Ідемо, отже, ми, п'яні, веселі, дехто під кокаїном. Радіємо — останій сьогодні вантажник. А потім — шампанське, дівчата і спати до вечора... Дивимось ми — сидить наш батя внизу і теж, як ми, всміхається. Іхали ми саме через Троїцький міст — біла пітерська ніч, навкруги краса, Нева могутня, Ісакій світить, Петропаловка нас курантами провдить. Тихо и мирно. А ми ось ідемо людей вбивати. І такий ось чогось усміхається. Дивно... Ось хтось з наших матросяг і питається в попа цього: — Чого це ти, батю, радієшь? Чи з глузду з'їхав. — Та ось, — відповідає, — на красу світу Божого дивлюсь. Серце й радіє!

І так нам це смішно здалось, що заіржали ми всі. Навіть Козлов — той то вже не всміхався ніколи — і той здивовано покосився — він очима не обертав — голову й тулуб повертав, куди глянути треба було.

— А чи знаєш, батьку, куди ми тебе веземо?

— Куди везете — догадатись не важко. А ось чи довезете — одному тільки Богові відомо.

— Е-е! Їст тут ні до чого, батю! Будеш ти за півгодини з «сквозняком» в голові лежати. Ця справа — тверда. І ніякий Бог тобі не допоможе!

А батя підняв до неба свою голову сиву і все всміхається світло так:

— Все може бути. Але тільки задалегідь усе одному лише Богові відсмо. Деспустить Він — і буде. Не захоче — не довезете...

І щойно сказав він ці слова — спокійненько так, мирно, і раптом — трах! Луснула шина. Ми всі в сміх — надто це вже до слова прийшлося.

— Не ворожи діду — все одно не допоможе. У нас запасна шина є...

Гаразд. Спинилися, змінили шину — запасне готсьве колесо було. Поїхали далі.

— Не допоміг тобі Бозя, попе. Приїдемо скоро.

А він знову спокійно так відповідає:

— Все в волі Бога. Захоче він — доїдемо, а ні...

І що б ви думали, хлопці: щойно сказав це — трах знову! Тількищо поставлена шина луснула... А треба вам сказати — вантажник наш уже стільки тижнів без аварій ходив. Тієї ночі ми зробили вже рейсів з чотири. Та й шина новенька, закордонна. Ну що ти скажеш? Невдача яка! Козлов наш навіть зубами скрипнув.

— От чорт! Знов наворожив піп. Та ні, жартуєш

— довеземо тебе все-одно. У твої божеські чи чортівські штуки чекісти не вірять. Катай, шофер, на спущеній шині.

Поїхали. Проте, веселість наша якось пропала. Мовчимо. Якось не по собі стало... А піп наш усе таке дивиться на світле небо, ласкаве таке, рожеве — і всміхається. Не витримав хтось із наших:

— Що, батьку, янголів з неба собі на допомогу кличеш?

Той так радісно:

— Мені, грішному чоловікові янголи не підкоре-

вас є кутя чи пшоно на кашу, або гаряча товчена картошка на сніданок. Як бачите сами, цей гатунок товкачів не дуже вартісний, але приносить для господарства користь.

На еміграції теж маються українські «товкачі», але ці «товкачі» зовсім другого гатунку і призначені для зовсім другої цілі. Носики цих «товкачів» не скріплені залізним обручником, бо вони товчуть не носиками, а весь час язиками і сами настільки міцні, що товчуться сами, перетовчують все, що тільки їм попадається, на мотлох, а сами, хоч би хни! залишаються неушкодженими. Мені думается, що у вас так і вертиться на язичі спитати мене: чи ці «товкачі» теж товчуть кутю та просо на кашу? Що ви добродію... Ні-ні... Ці «товкачі», так би мовити, політичні «товкачі». Вони весь час зайняті натовкуванням в голови народів вільного світу самої ганебної самої безглуздої брехні. А більше всього вони товчуть голови нашим затурканим українським емігрантам. Інколи так натовчуть голову другому нашому громадянину, що він тільки стоїть та блимає оченятами і зовсім не зможе розібратись, в чім тут справа. Коли б це товк якусь нерозбериху рядовий наш громадянин, то мало б наші люди звертали на це уваги. А коли товче титулований «товкач» диже безглуздя і саму найганебнішу брехню, то на це дехто звертає увагу.

Кожен українець знає дуже добре, що в Америці, Канаді, Аргентині і других заокеанських державах живе багато емігрантів, які називають себе українцями. Треба підкреслити, що ці емігранти, українці складаються на 85 відсотків з таличан і перебувають на еміграції по 35-50 і 60 років. Ці емігранти не політичні, а так би мовити, економічні, які переселились в другу державу, яку рахували за кращу від свого рідного краю, там вони зробились канадійцями, американцями, аргентінцями, назавжди порвали з Україною і забули, хоч вони ніколи і не знали, свій нарід, його обичаї і рідну моєу. І ось, коли світ, завдяки інтернаціональному комунізмові, перебуває в агонії білої гарячки спливли на поверхню, забуті нами, «товкачі».

В сучасний момент активну ролю в товчінні розпочали відогравати, так би мовити, галицько-американські «товкачі». Раніше дехто з них активно товкся в Польському Сеймі, а коли їх польські «товкачі» витовкли з Сейму і навіть з Польщі, то вони переїхали до Америки і розпочали там товкти етнографічні кордони майбутньої Самостійної Соборної Української Держави, а якщо і не зовсім самостійної, то в федерації з Польщею, а якщо і не в федерації, то обов'язково в міцному союзі з Польщею. Ось що пише за польсько-українську федерацію в щоденнику «Свобода» Косаренко-Косаревич:

«Ось чому треба об'єднатись проти московських тоталітаристів, як спільного ворога, аби забезпечити остаточну перемогу демократичного заходу. Бо лише тоді зможе кожний поляк жити у Львові чи Києві, з такими правами, як у Кракові чи у Варшаві».

«Товкач» цих безглузких рядків зовсім не знає,

що поляки жили в Києві 300 років тому на таких правах, як і у Варшаві, поки їх вимів драчним віником з Києва наш Великий Богдан. А у Львові вони жили на таких правах до 1939 року. А чи жили польські холопи з породи Косаренків-Косаревичів в Варшаві на однакових правах з польською шляхтою? Ні! Ці холопи залишились безправним бидлом, яким вони залишились і по цей час.

Як я сказав уже вище, що ці «товкачі» зайняті в сучасний мент товчінням етнографічних кордонів майбутньої України. Деякі з цих «товкачів» протовчуть кордони України по Урал. А дехто з них, більше «розумніший», той силкується протовкти кордон аж за Зеленим Клином, бо там теж живе три мільйони українців наддніпрянців. Не переселять же їх знову назад на Україну. Та для України вони тепер зовсім і непотрібні, бо вони здорово «покацапились». Як би вони були опольщені, ну... це зовсім друга річ... А деякі з «товкачів» наполегливо силкуються відтовкти від Росії і Кубань, бо там живуть кубанські козаки, самі чистокровні українці армяноїдної раси. Такий варіант мені і самому дуже подобається; чим більше ми відтовчем собі, тим краще для нас буде. На мою думку, добре було б, якщо ми змогли б і Карелію відтовкти від Росії, бо там теж українців живе більше, чим карелів. А що торкається Одеси, Криму та Слобожанщини, то це завжди було наше?... А самий головний галицько-американський «товкач», титулований «товкач», той з наполегливістю силкується затовкти раз і назавжди навіть нашу історичну назву Русь. Одним словом, серед галицьких американців розпочалось таке страшне товчіння, так вони бідлашні понатовкували собі голови українсько-російським питанням, що навіть сами почманіли. Хоч посилайте їх в жовтий будинок на підпочинок.

Вдома в себе вони перетовкли все уже на мотлох, товкти більше нічого, і вони вирішили якнайскорше виїхати до Європи, щоб натовкти голови ляльковим міністрам, з лялькової УНР, консолідацією. Вони рахують, що консолідація не така серйозна річ і вона краще піддається товчінню, але вони не збачули того, що в Європі своїх «товкачів» хоч греблю гати. Напевно можна сказати заранше, що з їхнього товчіння консолідації вийде величезний пшик! Цілком логічно і розумно консолідувати політичні українські угруповання, для консолідації з політичними угрупованнями других національностей, для боротьби з спільним ворогом — інтернаціональним комунізмом. А братись за справу, щоб сконсолідувати «товкачів», це зовсім нелогічно і нерозумно. А поміркуйте добре: чи можна сконсолідувати ці дві ляльки: УНР і УГВР? Або бунтаря Бандеру з його бившим керівником Мельником? А з ким можна сконсолідувати головного «товкача» з АВН? Та такого «товкача» ви навіть з ступою не зможете сконсолідувати... Хоч ви і досить активні: «товкачі», але марна ваша праця товкти те, що ніякому товчінню не піддається. Ви їдете до Європи, щоб навести хоч маленький порядок серед «міністрів» та претендентів в українські диктатори, яким

ви добре допомагаєте долярами, а дозвольте мені запитати вас: А як у вас виглядають справи з українцями в Америці? Як ви поводитесь з своїми братами в себе вдома? Кажете, дуже добре? Ось ваші справжні діла, які яскраво висвітлюють ваше дійсне обличчя:

«Українська Думка», 13 березня 1952 року, № II/261. Один з нових поселенців в США пише в листі до свого приятеля в В. Британії:

«Особисте моє життя і життя моєї родини таке, як і всіх новоприбулих. Працюємо з дружиною, козак (син кореспондента. — Ред.) одвідує дитячий садок (американський, — підкр. моє) до речі, є дитячі садочки українські, але мого сина туди не беруть, бо він православний. (підкр. моє)»

Нас, православних українців біля 40 мільйонів і кожен із нас повинен запам'ятати назавжди, як в Америці українці-католики допомагають рідним братам православним українцям. **Українці не беруть в свій садок української дитини, бо вона православна...**

Все, що ці «товкачі» товчуть на своїх конгресах, це є мотлох, який для нас українців зовсім непогрібний. А ось оце: **туди не беруть, бо вона православна**, це їхні дійсні діла, це їхнє дійсне обличчя.

А за їхній допомогивий комітет ЗАУДК в Філадельфії я розповім колись другий раз, як він допомагає скитальцям. Річно, кругло прибутку має 80.000 доларів, а сама адміністрація з директором Д-р. Галаном ухитряється пожирати за рік 55.000 доларів, і тільки ножки з копитами та рожки дістаються скитальцям.

«Товкачам» з УНР, УГВР, АВН, ОУН, УРДЦ, УККА, ЛВУ і іншим, які товчуть декілька років українсько-російську проблему, а з нею й український та російський нарід, я раджу хоч поверхово ознайомитись, з історією Київської Русі. Не мішало б почитати і Д. Багалая, хоч очерки з руської історії колонізації степної окраїни Московського государства. Тоді ви

будете мати хоч елементарне поняття, відкіль на півночі появились Стародуб, Переяславль, Звенигород і другі міста. Тоді і ви будете знати, що Київська Русь була велика мілітарна держава, яка зуміла захватити великі простори і колонізувати їх. Вона колонізувала вятичів і фінські племена, Донщину і Тмуторокань. Київська Русь розгромила залишки таких великих кочових племен, як печеніги, хозари, половці і друти, розчинили в собі і, до деякої міри, сама розчинилась в цих племенах. Соромно становиться, коли якийсь титулований галицький «товкач» розпочинає товкти за «російський імперіялізм», а зовсім не знаючи того, що цей «імперіялізм» «являється дійсним продовжувачем» «імперіялізму» Київської Русі. І ці «товкачі» безглуздо розпинаються за чисту українську літературну мову, яка на їхню думку існує уже сотні років, а зовсім не знають того, що декілька десятків років тому назад вони самі вовтузились в своїй мові, як сліпі кошенята в полелі, і не знали: яку ввести в Галичині літературну мову, польську чи російську? і тільки Маркіян Шашкевич вирішив цю справу на користь народної мови.

Порядним політичним діячам потрібно негайно залишити виконувати ганебну роль «товкачів», а зробитись дійсними політичними діячами. Народи Росії повинні всі згуртуватись і розпочинати вести активну боротьбу против спільного ворога, який душить всі наші народи. А яка буде наша Україна, самостійна чи федеративна, це справа нашого народу. Ми можемо тільки радити, а коли наш нарід вирішить, як ми повинні жити, то ми цілком підкоримось волі нашого народу. Кожен чесний українець, який волю свого народу рахує вище за все, той повинен гуртуватись навколо УВРуху. А хто рахує вище за все міністерські портфелі, того геть дальше від нас.

Роман Яготинський.

СУСПІЛЬНО-ГРОМАДСЬКЕ ЖИТТЯ

ОФІЦІЙНЕ ПОВІДОМЛЕННЯ ВК УВР

Вважаючи на те, що п. Гудим-Левкович за весь час свого перебування в США, як уповноважений ВК УВР, не тільки не провадив жодної активної діяльності на користь УВР, а й гальмував справу поширення нашої організації, постановою ВК УВР від 1.12.1952 року звільняється від обов'язку уповноваженого.

Голова ВК УВР Д. Гулай
Ген. Секретар В. Золотаренко

*

СПРОСТУВАННЯ ВК УВР

У часопису «Новое Русское Слово» від 28.12.52 вміщено оголошення досить незрозумілого змісту, а

саме: «Согласно постановления Рады УДС от 16.12.52 р. УДС вышел из состава УВР, возглавляемого ген. Д. Гулаем. УДС действует как самостоятельная организация и намерена примкнуть к Координационному Центру Антибольшевистской Борьбы.

Председатель Рады УДС

США. Ю. Гудим-Левкович».

Ми вже один раз звертали увагу на містифікаційні виступи п. Гудима-Левковича з приводу його участі на конференції українських федералістів в Канаді. Ще раз і в останнє повинні ствердити: Організація УДС, Рада і Центральне Бюро його знаходиться в Німеччині. УДС входить до складу УВР і голова Бюро ц. Василякий є членом Виконавчого Комітету УВР. Про існування будь-якого іншого

УДС, чи то в США, чи то будь-де в іншому місці нам і нікому невідомо. Про яку Раду УДС твердити, Гудим-Левкович, якої Ради він є голова, який це УДС вийшов з УВР і збирається спішно до Координаційного Центру, — все це є царина міту і фантазії п. Гудима-Левковича.

На цьому вважаємо всю гумористичну історію з п. Гудим-Левковичем закінченою.

ВК УВР

*

ПОШИРЕНІ ЗБОРИ ГРОМАДИ УВР В РЕГЕНСБУРЗІ

7. 2. 1953 року в м. Регенсбурзі відбулися поширені загальні збори місцевої філії УВР, на яких були присутні 42 особи. Було заслухано доповідь про ідеологію та завдання УВР. Промовці, що виступали на зборах, вказували на необхідність консолідації всіх українських демократичних сил та скерування їх на шлях конкретної боротьби проти ворога людства — комунізму.

Присутній.

*

П О Д Я К А

Голова Виконавчого Комітету Українського Визвольного Руху ген. Д. Гулай та члени ВК УВР сердечно дякують всім членам та прихильникам УВР за надіслані поздоровлення до свят Різдва Христового та Нового Року.

ВК УВР

З Регенсбургу пишуть:

ДОРОГІ ДРУЗІ-УКРАЇНЦІ, ПРОТИВНИКИ КОМУНІЗМУ!

Понад десять років ми перебуваємо на еміграції і весь час тільки й робимо, що кричимо до нудоти про потребу об'єднання, потребу консолідації антибільшовицьких сил, про єдиний національний фронт і т. д. Але тільки кричимо і без кінця і краю сваримся, поборюємо один другого, а чогось конструктивного створити неспроможні. Скоро мине півтора року, як існує Український Визвольний Рух, організація яка покликала всіх українців до спільної боротьби за справу визволення України від більшовицького наїзника. УВР наладив зв'язки з еміграційними організаціями інших народів ССРСР і зокрема з російськими, а також контактує свої дії з протибільшовицькими угрупованнями народів вільного світу. Тому нам, українцям, нема чого сидіти й вигукувати ще десять років, поки УНРада чи бандерівці дійдуть до якоїсь згоди, і як «мудрі» проводирі вирішать питання: чи є потреба боротися з комуністами, чи краще цю боротьбу спрямувати на росіян чи поляків, а може на американців. Годі вже прислуховуватися до нечислених «вождів», що граються тут на еміграції в політику, в самостійну Україну, в Уряд, в Парламент, ресорти і в різні ляльки. Не для того ми сюди приїхали, аби смішити людей і загевняти всіх, що ми пуп землі, і що без нас і сонце перестане світити. Перед нами було і є одне завдання: об'єднатися зі всіма народами вільного світу, зі всією еміграцією для боротьби с ворогом людства — комунізмом. І об'єднатися зараз, не гаючи часу, бо грізні події наближаються, і треба щось **робити**. Коли на голову будуть падати бомби, буде пізно.

Наша мета звільнити наш нарід, нашу Батьківщину від комунізму, аби на звільнених землях запровадити мирну працю і жити в дружбі зі всіма народами світу. Щоб досягти мети, не дати ворожим силам роз'єднати нас, давати рішучу відсіч тим, хто сіє національну ворожнечу, бо ці сіячі — слухняне знаряддя Сталіна. Розпалювання національної ворожнечі є чуже для українського народу, є штучне і прищеплюється тут покидьками української громадськості. На цьому вони роблять «гешефт». Мені 60 років. За своє життя на Україні я ніколи не помічав почуття ненависти нашого народу до осіб іншої національності. Навпаки: наші люди ставилися до неукраїнців, до чужої релігії, чужих звичаїв з пошаною і увагою. Українці охоче пускали чужинців до хати, давали їсти їм і їх коням, давали притулок для відпочинку. Особливо коли це були чужинці, що мандрували до Києва на поклон «святинам Київо-Печерської Лаври. Тому заціплювати русожерство і всяке «жерство» українському народові це річ безнадійна.

Я закликаю всіх виходців з України вступати до лав УВР, незалежно від того, чи він знає українську мову, чи ні, чи він є православний, чи не православний. Не слухайте різних «докторів», Пачківських, що намагаються ділити нас на «чистих» і «нечистих» за гітлерівським рецептом. Для того вони і приїхали сюди.

З дружнім привітанням до всіх друзів-українців. За об'єднання, за боротьбу з комунізмом!

Німеччина. Регенсбург. Г. Палій

ЛИСТ З АВСТРАЛІЇ.

На адресу редакції «Бюлетеню УВР» надійшов лист хорунжого Донського Козачого Війська Лагаридова з Мельбурну (Австралія), якого подаємо нижче без змін.

Редакція

Глубокоуважаемый Господин Редактор!

Извините, что не умею писать по-украински. Очень был рад, что наконец услышал голос украинского народа. С жадностью читал издаваемый Вами «Бюлетень» Украинского Визвольного Руху. Когда читаю, то чувствую то же самое, что и каждый верный сын Украины. Я сам донской казак, но вырос в г. Таганроге, что расположен как раз на границе Дона и Украины. Я дружил с детства с украинцами и знал хорошо, что у них на душе, и что они думают. Вот это самое я нашел в Вашем «Бюлетене», и это меня тронуло. Поэтому спешу написать Вам и приветствовать Вас и Ваших соратников от всей своей казачьей души и поздравить Вас и всех родных мне украинцев с великим делом, которое Вы начали, и как я вижу, твердо его ведете и приведете до конца к победе над интернациональной бандой коммунистов, засевшей на нашей дорогой Родине. Я твердо уверен, что великий украинский народ совместно с нами казаками, с великим

русским народом и другими народами России встанет единым фронтом на борьбу с тиранией коммунизмом-большевизмом. Только единым фронтом можно победить красного зверя, единым участием, единым желанием, единым усилием, единым устремлением.

Мне было очень приятно узнать, что движение Украинского Визвольного Руху возглавил украинский казак ген. Д. Гулай. Это явление не случайное, в этом сказалась историческая традиция украинской освободительной борьбы, ибо украинское казачество всегда было в первых рядах и пролило много крови на протяжении многих лет за свободу рідної матері-України. Оно слилось с народом Украины, но свое гордое имя казака не утратило и не забыло...

Да поможет Господь Бог Атаману Вільного Українського Козацтва ген. Д. Гулаю принести желанную свободу детям Украины.

С боевым казачьим приветом.

Великого Войска Донского,

Хорунжий К. Лагаридов

П.С. Я хорошо говорю по-украински, но беда что не умею писать, поэтому прошу извинения; в будущем постараюсь научиться.

РІЗНЕ

ДО ВІДОМУ СТУДІЮЮЧОЇ МОЛОДІ!

На адресу представника Високого Комісара для справ втікачів при ООН надійшла пропозиція повідомити студентів, які по причині матеріальних умов примушені були припинити свої навчання в вищих учбових закладах Німеччини, подати про себе такі відомості:

1. Прізвище та ім'я, національність та точну адресу.
2. Назву університету або іншого вищого учбового закладу, в якому дана особа вимушена була припинити навчання.
3. Факультет або відділ.
4. Кількість прослуханих або зарахованих семестрів.
5. Дата останньої імматрикуляції.
6. Рід зайняття в теперішній час.
7. Плани на майбутнє (переселення, відновлення навчання і т. п.).

Подання вищезазначених відомостей необхідне для Німецького Комітету Світового Університетського Союзу, який прийняв на себе опіку над чужинцями, що були студентами вищих учбових закладів у Німеччині після припинення діяльності ІРО.

Особи, які бажають продовжувати свої студії, мусять подати про себе вищезазначені відомості в найскорішому часі на адресу:

Ukrainische Befreiungsbewegung München 37
Postfach 19

*

Лист до д-ра Лера

17.ІІ як повідомляє «Ді Нойе Цайтунг», представники десятих національних груп чужинців, що мешкають в таборі «Валька» (Німеччина), подали міністрові Союзної Німецької Республіки п. д-рові Лерові відкритого листа з проханням про висилку з Союзної Німеччини тих чужинців, які виявили себе соціально-шкідливими.

До друзів і прихильників УВР!

Зібраві гроші в Німеччині просимо пересилати на адресу: München, Bayerische Vereinsbank, — Postscheckkonto 9785, für Bankkonto 408596.

З інших країн гроші пересилати через банк на адресу: München, Bayerische Vereinsbank, Bankkonto № 408596, або міжнародними поштовими куповами.

*****

«БЮЛЕТЕНЬ» видає Виконавчий Комітет Ради Українського Визвольного Руху

Поштова адреса редакції: W. Solotarenko.München 37, Postfach 19, Germany. Ціна 30 пф. (Preis 30 Pfg.)